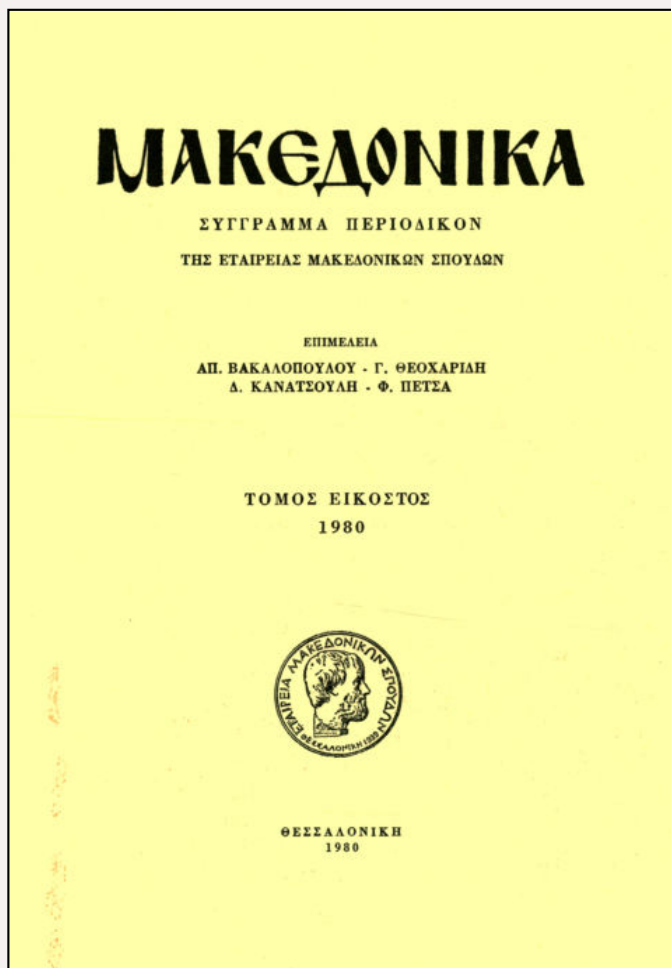

Μακεδονικά

Τομ. 20, 1980

Το τοπωνυμικό της Σαμαρίνας Γρεβενών

Ντίνας Κωνσταντίνος

[10.12681/makedonika.410](https://doi.org/10.12681/makedonika.410)

Copyright © 1980 Κωνσταντίνος Δ. Ντίνας

To cite this article:

Ντίνας (1980). Το τοπωνυμικό της Σαμαρίνας Γρεβενών. Μακεδονικά, 20, 307-342.

ΤΟ ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΟ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΙΝΑΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Ἡ Σαμαρίνα, κομόπολη τοῦ νομοῦ Γρεβενῶν, βρίσκεται πενήντα χιλιόμετρα περίπου δυτικὰ τῆς ὁμώνυμης πρωτεύουσας τοῦ νομοῦ. Χτισμένη στοὺς πρόποδες τοῦ Σμόλικα καὶ σὲ ὑψόμετρο 1.650 μέτρων δὲν ἔχει μόνιμο πληθυσμὸ ἐξαιτίας τοῦ κλίματός της. Τὸ ἴδιο συνέβαινε καὶ παλιότερα, μόνο ποὺ τότε—πρὶν τριάντα-σαράντα χρόνια — ἀρκετὲς οἰκογένειες περνοῦσαν καὶ τὸ χειμῶνα τους στὸ χωριό.

Βασικὴ ἀπασχόληση τῶν κατοίκων ἦταν καὶ εἶναι ἡ κτηνοτροφία. Ἀπὸ τὸ Μάιο ὡς τὸν Ὀκτώβριο οἱ κτηνοτρόφοι ἀνεβαίνουν μὲ τὰ κοπάδια τους στὸ χωριό, ἐνῶ τὸ χειμῶνα κατεβαίνουν στὴ Θεσσαλία καὶ τὰ πεδινὰ τῆς Μακεδονίας. Παράλληλα ὅμως μὲ τὴν κτηνοτροφία, οἱ Σαμαριναῖοι ἀσχολήθηκαν μὲ ἀρκετὴ μάλιστα ἐπιτυχία καὶ μὲ τὸ ἐμπόριο. Οἱ ἔμποροι ὀργανωμένοι σὲ караβάνια ποὺ συχνὰ ἔφταναν τὰ 100-200 ζῶα, ταξίδευαν σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς χῶρες τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἄλλα ἐπαγγέλματα ποὺ ἀσκοῦσαν οἱ Σαμαριναῖοι διαφωτιστικὴ εἶναι ἡ πληροφορία τοῦ Χρ. Ἐνισλείδη¹ ὅτι «οἱ κάτοικοι τῆς Σαμαρίνης ἐφημίζοντο παλαιότερον διὰ τὴν ἐπιτηδειότητά των εἰς τὴν κατασκευὴν μαχαιρῶν. Ἦσαν ἀριστοὶ μαχαιροποιοί. Περίφημα ἦσαν τὰ γιαταγάνια τῆς Σαμαρίνης».

Τὸ χωριό, ὅπως ἐμφανίζεται σήμερα, προέρχεται ἀπὸ συνοικισμό 3-4 χωριῶν ποὺ βρίσκονταν περιφερικὰ τοῦ σημερινοῦ. Σὲ χάρτη τοῦ 1560 ἀναφέρεται σὰν Santa Marina de Praetoria². Οἱ A. J. B. Wace καὶ M. S. Thompson³ δίνουν τὴν πληροφορία, ποὺ τὴ βασίζουν στὴν προφορικὴ τοπικὴ παράδοση, ὅτι τὸ χωριὸ χτίστηκε τὸ 15 ἢ 16 αἶωνα. Οἱ περιηγητὲς Leake καὶ Rouqueville ἀναφέρουν ὅτι τὸ 18 αἰ. ἡ Σαμαρίνα ἄκμαζε καὶ εἶχαν χτιστεῖ οἱ ἐκκλησίαις της.

Ἐχθρικὲς ἐπαφὲς μὲ τοὺς Ἀλβανοὺς εἶχαν οἱ Σαμαριναῖοι ἤδη ἀπὸ τὸ

1. Χρ. Ἐνισλείδη, Ἡ Πίνδος καὶ τὰ χωρία της Σπήλαιον-Γρεβενά-Σαμαρίνα, Ἀθῆναι 1951, σ. 93.

2. Γιά περισσότερες πληροφορίες βλ. Θ. Κ. Σαράντη, Ἡ Δυτικὴ Μακεδονία εἰς τοὺς χάρτας ἀπὸ τοῦ ΙΕ'-ΙΗ' αἰῶνος («Ἡμερολόγιον Δυτικῆς Μακεδονίας»), Κοζάνη 1961, 11, σ. 29).

3. A. J. B. Wace - M. S. Thompson, The Nomads of the Balkans, London 1914, σ. 144 κ.έ.

18-19 αϊ. τότε αναδείχτηκε ήρωας ὁ Γιάνι αἰ Preftu (Γιάννης Πρίφτης) «ὁ Γιάννης τοῦ παπᾶ». Τὴν ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς τοῦ Ἑλληνοπαῦ καὶ παρόλο ποὺ αὐτὸς τοὺς φερόταν ἀρκετὰ καλά, οἱ Σαμαριναῖοι σὲ κάθε εὐκαιρία ξεσηκωνόνταν γιὰ νὰ ἀποχτήσουν τὴν ἐλευθερία τους καὶ ἔπαιρναν μέρος σὲ ὅλα τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα τῆς περιοχῆς τους.

Μετὰ τὴν καταστροφή τῆς Μοσχόπολης ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ Σαμαριναῖοι (γύρω στὶς 15.000 ψυχές τότε) ἄρχισαν νὰ μεταναστεύουν. Ἔτσι πολλοὶ ἐγκαταστάθηκαν στὴ Σιάτιστα· ἄλλοι — 150-200 οἰκογένειες — στὴ Νάουσα, ὅπου καὶ ξέχασαν τὴ γλῶσσα τους. Μερικοὶ κατευθύνθηκαν πρὸς τὴν Κατερίνη καὶ τὰ Πιέρια, ὅπου ἀναμείχτηκαν μὲ τοὺς ἐκεῖ Ἀβδελιώτες καὶ Περιβολιώτες. Παρόλα αὐτὰ τὸ 1877 τὸ χωριὸ ἔχει 200 σπίτια καὶ τὰ γιδοπρόβατά του ξεπερνοῦν τὶς 80.000.

Γειτονικὰ πρὸς τὴ Σαμαρίνα χωριά εἶναι ἡ Σμίξη (Zmíxe), οἱ Φιλιππαῖοι (Fílkli), καὶ τὸ Δοτσικὸ (Dúska) τοῦ νομοῦ Γρεβενῶν, ὁ Πεντάλοφος (Žuráne), ὁ Βυθὸς (Dol) τοῦ νομοῦ Κοζάνης, τὸ Ἑπταχώρι (Brúbisca) καὶ ἡ Ζούζουλη (Žúžule) τοῦ νομοῦ Καστοριάς, τὸ Δίστρατο (Briáza), τὰ Ἄρματα (Armáta), ἡ Ἁγία Παρασκευὴ Κονίτσης (Kirásuva) καὶ ἡ Φούρκα (Fúrka) τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων (βλ. χάρτη 1 καὶ 2).

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἡ Σαμαρίνα γνωρίζει καινούργια ἀνθησιὴ καθὼς χιτίζονται συνεχῶς καινούργια σπίτια καὶ ἀναπτύσσεται τουριστικά. Σ' αὐτὸ συμβάλλουν καὶ οἱ σύλλογοι Σαμαριναίων ὅλης τῆς χώρας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἡ συλλογὴ καὶ μελέτη τῶν τοπωνυμίων τῆς Σαμαρίνας παρουσιάζει ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον ἀπ' τὴ μιὰ μεριά γιὰ τὴν ἰδιομορφία ὡς πρὸς τὴν προέλευση καὶ τὸ σχηματισμὸ τους καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη γιὰ τὸ ποικιλόμορφο γλωσσικὸ ὕλικὸ ποὺ προσφέρουν.

Τὸ γλωσσικὸ ὕλικὸ αὐτῆς τῆς ἐργασίας συγκεντρώθηκε μετὰ ἀπὸ προσωπικὴ ἐπαφὴ μὲ γέρους κατὰ προτίμηση Σαμαριναῖους καὶ κυρίως κτηνοτρόφους. Οἱ κυριότεροι πληροφορητές, τοὺς ὁποίους καὶ ὀφείλω νὰ εὐχαριστήσω, ἦταν οἱ Ἰωάννης Πάσχος, κτηνοτρόφος, Δημήτριος Ντίνας, ἀγωγιάτης, Δημήτριος Μόκιας, ξυλουργός, κ.ἄ.

Ἐκτὸς μιὰς πρώτης θεώρησης φαίνεται ὅτι τὰ παρακάτω τοπωνύμια συντάσσονται μὲ μιὰ ἀπὸ τὶς προθέσεις Ia «σὲ εἰς»¹ ἢ tu «σὲ, μέσα σέ»². Σὲ σύνολο 280 τοπωνυμίων τὰ 253 συντάσσονται μὲ τὴν πρόθεση Ia, ἐνῶ μόνο 24 μὲ τὴν πρόθεση tu. Ἐκτὸς τῆς συγκριτικῆς ἐξέτασης τῶν δυὸ αὐτῶν ὁμάδων το-

1. T a c h e P a p a h a d z i, Dicționarul dialectului aromân, București², 1974: La Ilac-ad (Γιὰ τὸ Ilac βλ. Ἐρρ. Σκάσση, Ἱστορικὴ Γραμματικὴ τῆς Λατινικῆς Γλώσσας, Ἀθῆναι 1969, σ. 188. Γιὰ τὸ ad ὁ.π., σ. 364).

2. T. P a p a h a d z i, ὁ.π. :tut<tu<λατ. intro, βλ. καὶ Ἐρρ. Σκάσση, ὁ.π., σ. 370.

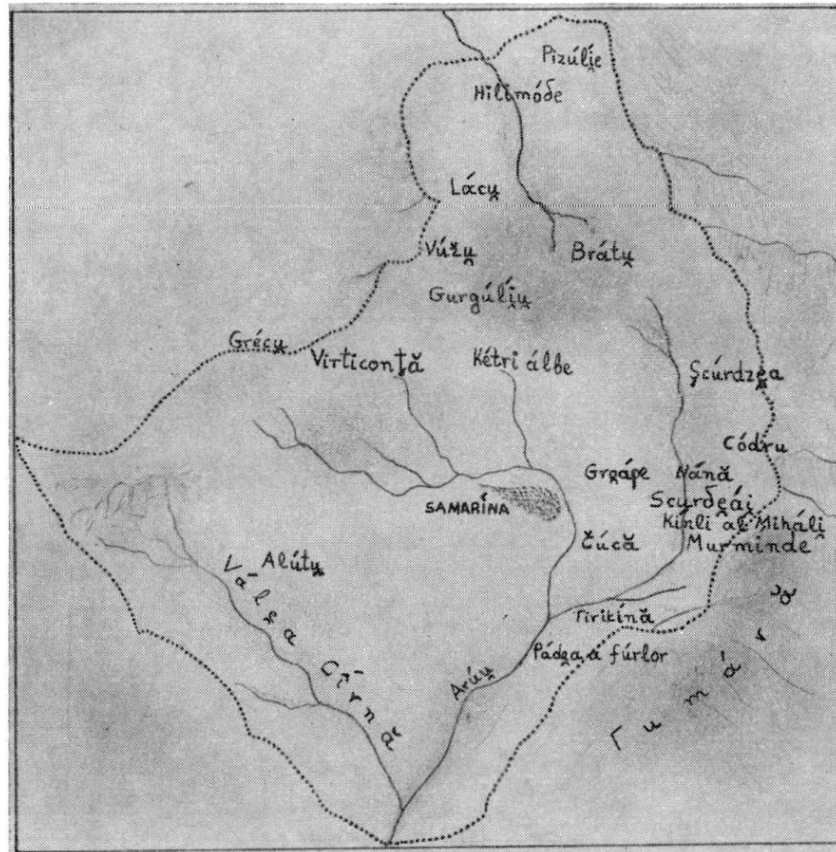
πωνυμίων γίνεται φανερὸ ὅτι τὰ τοπωνύμια ποὺ συντάσσονται μὲ τὴν πρόθεση *la*, δηλώνουν στὴν πλειονότητά τους μιὰ τοποθεσία ἀνοιχτὴ ὅσο ἀφορᾷ τὴ διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους ἢ μεγάλη σχετικά σὲ ἔκταση: π.χ. *la Kã-rãúlea al Kundudímu* «στὸ καραούλι τοῦ Κοντοδήμου», *la Pádea a Fúrlor* «στὴν πεδιάδα τῶν κλεφτῶν». Ἀντίθετα αὐτὰ ποὺ συντάσσονται μὲ τὴν πρό-

Χάρτης 1. Βλαχόφωνες περιοχές τῆς Δ. Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας

θεση *tu*, δηλώνουν εἴτε τοποθεσία κλειστὴ, π.χ. *tu Gúne* «στὶς τρύπες», *tu Groápe* «στὶς γούρνες», *tu Filikie* «στὴ φυλακὴ», εἴτε τοποθεσία μικρὴ σὲ ἔκταση ἢ ἀκόμα συγκεκριμένο σημεῖο μέσα σὲ μιὰ εὐρύτερη τοποθεσία: π.χ. *tu Báltã* «στὴ μπάρα», *tu Galbãdzã* «στὴν εὐλογία», *tu Skutídea di la Kínli al Miháli* «στὸ σκοτάδι τῶν πεύκων τοῦ Μιχάλη». Ἐνα ἀξιοπεριεργό φαινόμενο παρατηρεῖται στὴ χρῆση τῶν προθέσεων *tu* καὶ *la* μὲ τὰ τοπωνύμια *Gúnã* «τρύπα» καὶ *Groápã* «γούρνα». Ὄταν οἱ λέξεις αὐτὲς βρίσκονται στὸν ἐνικό ἀριθμὸ, συντάσσονται μὲ τὴν πρόθεση *la*: *la Groápa ku Ştrigóni* «στὴ γούρνα μὲ τοὺς ἑλεβόρους καὶ *la Gúna a Lúrlui* «στὴν τρύπα τοῦ λύκου». Ὄταν ὅμως βρίσκονται στὸν πληθυντικό ἀριθμὸ, συντάσσονται

μέ την πρόθεση tu: tu Groápe «στις γοῦρνες», tu Groápile di la Láku «στις γοῦρνες τοῦ λάκου» καὶ tu Gúvile di Škúrdžea «στις τρύπες τῆς Škúrdžea». Τέλος τρία τοπωνύμια δὲν συντάσσονται μὲ καμιὰ πρόθεση ἀλλὰ ἀναφέρονται ἀπόλυτα. Αὐτὰ εἶναι: τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ, Samarína, τὸ ὄνομα τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ Hilimóde (βλ. λ.) καὶ τὸ τοπωνύμιο Škurdžea. Τὸ τοπω-

Χάρτης 2. Λεπτομέρεια τοῦ χάρτη 1 σὲ μεγέθυνση

νύμιο αὐτὸ παρουσιάζει καὶ ἄλλες ιδιοτυπίες ποὺ τὶς ἀναφέρουμε παρακάτω. Οἱ ιδιοτυπίες αὐτὲς ποὺ στὸ σύνολό τους ταυτίζονται μὲ τὴ συμπεριφορὰ τῶν ὀνομάτων τῶν δύο ἄλλων χωριῶν, ἐπιτρέπουν τὴν ὑπόθεση ὅτι τὸ ὄνομα τῆς τοποθεσίας αὐτῆς εἶναι τὸ ὄνομα ἑνὸς ἀπὸ τὰ χωριά ποὺ συνοικίστηκαν γιὰ τὸ σχηματισμὸ τοῦ σημερινοῦ χωριοῦ, ἂν συνδιαστεί καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἐκεῖ τοποθετεῖται ἓνα ἀπὸ τὰ χωριά αὐτά.

Οἱ λέξεις ποὺ συνθέτουν τὰ τοπωνύμια ὡς πρὸς τὴν προέλευσή τους εἶναι: λατινικὲς 58 (35%), ἐλληνικὲς 45 (27,5%), τουρκικὲς 19 (11,5%), σλαβικὲς 7 (4%), ἀλβανικὲς 5 (3,5%), καὶ βουλγαρικὲς 2 (1,5%), ἐνῶ ἀγνοοῦ-

με τὴν προέλευση 27 (17,5%) λέξεων. Τὰ παραπάνω ποσοστά δείχνουν ὅτι οἱ σχέσεις τῶν Σαμαριναίων ἦταν πιὸ στενές με τὸν ἑλληνόφωνο παρὰ με τοὺς ἄλλους γειτονικοὺς πληθυσμούς. Οἱ περισσότερες ἐξάλλου τουρκικὲς λέξεις πέρασαν στὰ βλάχικα μέσω τῆς ἑλληνικῆς, ὅπως δείχνει ἡ γλωσσικὴ τους μορφή: π.χ. *Dîgnéne* <ντερβέني, ὅπως *Skutíde* <σκοτάδι, γιατί τὰ οὐδέτερα ἑλληνικὰ οὐσιαστικά σὲ -ι μᾶς δίνουν βλάχικα οὐσιαστικά σὲ -ε (βλ. καὶ παρακάτω).

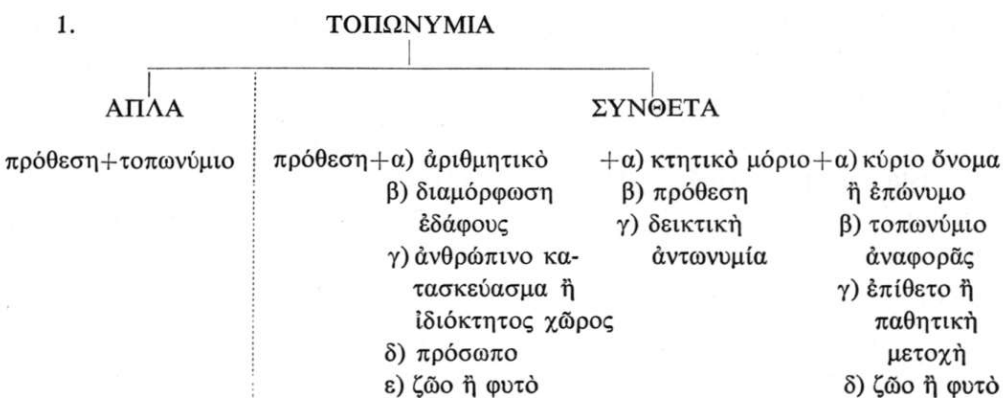
Σχετικὰ με τὴ χρήση τοῦ ἄρθρου στὰ τοπωνύμια, παρατηροῦμε τὰ ἑξῆς: Τὰ ἀπλὰ τοπωνύμια (βλ. παρακάτω σχετικὴ διάκριση σὲ ἀπλὰ καὶ σύνθετα τοπωνύμια) δὲν παίρνουν ἄρθρο: π.χ. *la Ćiréşu* «στὴν κερασιά», *tu Gúne* «στὶς τρύπες». Ἀντίθετα τὰ σύνθετα ἐμφανίζονται πάντα με ἄρθρο στὸ πρῶτο τους μέρος: π.χ. *la Ćiréşlo al Thóma* «στὴν κερασιά τοῦ Θώμα», *tu Gúvile dît Mučeli* «στὶς τρύπες τῆς λούτσας». Ἐξαίρεση καὶ ἐδῶ ἀποτελεῖ τὸ τοπωνύμιο *Şkúrdžea*, τὸ ὁποῖο ἐμφανίζεται πάντα με ἄρθρο καὶ χωρὶς πρόθεση, ὅπως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ, *Samarína*.

Ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στοιχείων ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται, μποροῦμε νὰ διακρίνουμε τὰ τοπωνύμια σὲ ἀπλὰ καὶ σύνθετα¹. Τὰ ἀπλὰ ἀποτελοῦνται μόνο ἀπὸ τὴν πρόθεση (*la* ἢ *tu*) καὶ τὸ ὄνομα τῆς τοποθεσίας, π.χ. *la Dîgnéne* «στὸ δερβέني», *tu Gúne* «στὶς τρύπες».

Στὰ σύνθετα διακρίνουμε τριμερῆ δομὴ: Στὸ πρῶτο μέρος συναντοῦμε ἓνα ἀπὸ τὰ παρακάτω στοιχεῖα:

α) ἀριθμητικὸ (*dáuă, tréi*) π.χ. *la Doále Kétrî* «στὶς δυὸ πέτρες», *la Tréile Sinurómate* «στὰ τρία σύνορα».

β) διαμόρφωση ἐδάφους (*ára, aúmbřă, báltă, čóru, čúmă, groápă, gurgúliu, gúnă, kängeále, keátră, láku, límne, lóku, mučéli, putámie, skutíde, túmba, țără, vále, varkó*) π.χ. *la Gúna a Lúplui* «στὴν τρύπα τοῦ λύκου», *la Kängeálile di la Gréklo* «στὰ καγκέλια τοῦ Γκρέκου (Ἑλληνα).

γ) ανθρώπινο κατασκεύασμα ή ιδιόκτητος χώρος (ágiri, alóne, amirí-dzu, číire, drištéli, fintí'na, háire, ikoāna, kálíva, kǎšeáre, kúlǎ, lanárǎ, liméere, másu, mnímǎ, moárǎ, páde, prióne, púnge, šóputu, šuputíku), π.χ. la Púngea, al Vurluγiáni «στη γέφυρα του Τρελογιάννη», l' Alónea al Náki al Pála «στο άλώνι του Νάκη Πάλα».

δ) πρόσωπο (Arbinési, moaše, țal-Vasili), π.χ. la Moașea al Giákǎ «στη γριά του Γιάκα», l' Arbinésli di la Pádea a Fúrlor «στούς Άρβανίτες της πεδιάδας των κλεφτών».

ε) ζώο ή φυτό (čiréșu, džuneápine, fágú, kǎpsálǎ, kínu, kúturi, lúpu, núku, prúnu, sfindánu), π.χ. la Čiréșlo al Θóma «στην κερασιά του Θόμα», la Sfindánlo di la Brátu «στο σφεντάμι στο έλατο».

Το δεύτερο μέρος χρησιμεύει στη σύνδεση των δυο άλλων μερών και αποτελείται από ένα από τα παρακάτω στοιχεία:

α) κτητικό μόριο (a (l), ali «του, της») π.χ. la Keátra a țáplui «στην πέτρα του τράγου», la Kúla al Hadžibíra «στον πύργο του Χατζημπύρου», la Číirea ali Mále «στο τσαίρι της Mále».

β) πρόθεση (di (t), di la, la «από, από, σέ»), π.χ. la Kǎšeárea di Škúrdžea «στο τυροκομείο της Škúrdžea», l' Arbinésli di Amiré «στούς Άρβανίτες απ' τη βοσκή», tu Groápile di la Láku «στις γούρνες στο λάκο», la Šóputlo la Gudrumítǎ «στη βρύση στη Gudrumítǎ».

γ) δεικτική άνωθυμία (ațelu (ațeo), ațea «αυτός, αυτή» <λατ. ecce* illus), π.χ. la Gurgúilo ațelu Álblo «στην άσπρη στρογγυλή πέτρα», la Fáglo ațeo Gróslo «στη χοντρή δξυά», la Pádea ațea mșáta «στην όμορφη πεδιάδα». Σ' αυτή την περίπτωση και το δεύτερο μέρος είναι έναρθρο.

Το τρίτο μέρος αποτελείται από ένα από τα παρακάτω στοιχεία:

α) κύριο όνομα ή επώνυμο π.χ. la Mníma al Nikulí «στο μνήμα του Νικολή», la Kálíva al Kulúșiu al Hróna «στην καλύβα του Νίκου Χρόνα».

β) τοπωνύμιο άναφοράς (βλ. πιο κάτω) π.χ. la Keátra aspártǎ di la Čiúkǎ «στη χαλασμένη πέτρα της Čiúka», la Kǎngeálile di la Gréklo «στα καγκέλια στο Γκρέκο (Έλληνα)». Στις περιπτώσεις αυτές και το πρώτο μέρος μπορεί να είναι περιφραστικό: π.χ. la Keátra Mbroástǎ di la Gréklo «στην όρθια πέτρα στο Γρέκο (Έλληνα)».

γ) επίθετο ή παθητική μετοχή (álbu, aróșe, groása, kírna, láiu, lǎrgǎ, mbroásta, mșáta, neágǎre, sfirlíciu, spindzurátǎ, trǎptu, vǎkfeáskǎ, vínitu), π.χ. la pádea ațea mșáta «στην όμορφη πεδιάδα», la lóklo ațeo trǎptlo «στον τραβηγμένο τόπο».

δ) ζώο ή φυτό (kálí, lúpu, țápu, brátu, nánǎ, skíni, ștrigóni, núžu), π.χ. la máslo di la nánǎ «στο γρέκι της νάνας», la pádea a káilor «στην πεδιάδα των αλόγων».

Ο ρόλος μερικών τοπωνυμίων δεν περιορίζεται μόνο στη δήλωση του

ὀνόματος μιᾶς τοποθεσίας. Τὰ τοπωνύμια αὐτά, εἴτε ἐπειδὴ δηλώνουν τοποθεσίες μεγάλες σὲ ἔκταση (Gréku), εἴτε τοποθεσίες ποὺ κατέχουν κεντρικὴ θέση σὲ μιὰ εὐρύτερη περιοχὴ (škúrdžea), λειτουργοῦν σὰν «τοπωνύμια ἀναφορᾶς». Τοπωνύμια δηλ. ποὺ τὰ συναντοῦμε περισσότερο ἀπὸ μιὰ φορὰ (gúne, kǎšeáre, kétrí, šóputu) γιὰ νὰ διακριθοῦν ἀπὸ τὰ ὁμώνυμά τους, προσδιορίζονται ἀπὸ ἄλλα ποὺ καὶ μοναδικὰ εἶναι καὶ ταυτόχρονα γνωστὰ στὸν πολὺ κόσμο. Τὰ σημαντικότερα ἀπὸ τὰ «τοπωνύμια ἀναφορᾶς» εἶναι: Gréku (kǎšeáre, kǎngeále, keátrǎ mbroástǎ, limére, šóputu), Skúrdžea (gúne, kǎšeáre, kétrí álbe, túmba), Girikínǎ (kǎpsálǎ, kúřuri, láku), Láku (groáre, limére, límne), Amiré (arbinéři, mučéli), Čiúkǎ (Keátrǎ, keátrǎ aspártǎ), Vúžu (báltǎ, kǎšeáre). Τὰ τοπωνύμια ποὺ βρίσκονται στὶς παρενθέσεις προσδιορίζονται ἀπὸ αὐτὰ ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ αὐτὲς καὶ ποὺ τὰ ὀνομάσαμε «τοπωνύμια ἀναφορᾶς». Ἰδιοτυπία παρουσιάζει τὸ τοπωνύμιο laku, τὸ ὁποῖο συναντιέται σὰν τοπωνύμιο ἀναφορᾶς, σὰν ἀπλὸ τοπωνύμιο, σὰν σύνθετο τοπωνύμιο καὶ σὰν τοπωνύμιο προσδιοριζόμενο ἀπὸ ἄλλο τοπωνύμιο ἀναφορᾶς (βλ. παραπάνω, καθὼς καὶ στὸ λῆμα láku).

Στὰ τοπωνύμια ἀναφορᾶς δὲ συγκαταλέγεται τὸ ὄνομα τοῦ παλιοῦ χωριοῦ Hilimóde (βλ. λ.), ἂν καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ τοπωνύμια βρίσκονται στὸ χῶρο ποὺ καταλάμβανε τὸ παλιὸ αὐτὸ χωριό. Τὸ Hilimóde σήμερα χρησιμοποιεῖται μόνον σὰν ἀπλὸ τοπωνύμιο. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα δυὸ τοπωνύμια ἴδια καὶ στὰ δυὸ χωριά, νὰ συγχέονται σήμερα καθὼς δὲν διευκρινίζονται ἀπὸ κανένα τοπωνύμιο ἀναφορᾶς. Ἔτσι ἔχουμε δυὸ φορὲς τοπωνύμια la Núku «στὴν καρδιά», Ἰ' ἀγίου Θανάσι «στὸν ἅγιο Ἄθανάσιο». Τὸ ἁγιώνυμο ἀποτελεῖ ἓνα ἀκόμα στοιχεῖο γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ χωριοῦ Hilimóde, γιὰτι δυὸ ναοὶ πρὸς τιμὴ τοῦ ἴδιου ἀγίου δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν μέσα στὸ ἴδιο χωριό. Τέλος ὅσο ἀφορᾶ τὶς μορφολογικὲς ἀλλαγὲς ποὺ ἔχουν ὑποστῆ οἱ λατινικὲς καὶ οἱ ἑλληνικὲς λέξεις περνώντας στὰ βλάχικα παρατηροῦμε τὰ ἀκόλουθα:

α) Οἱ λατινικὲς λέξεις, ποὺ παίρνουν μέρος στὸ σχηματισμὸ τῶν τοπωνυμίων¹, διαφοροποιήθηκαν μορφολογικὰ ὡς ἑξῆς:

1. Γιὰ τὴν καλύτερη ἀνάγνωσι τῶν τοπωνυμίων παραθέτουμε ἐδῶ μερικὰ βοηθητικὰ στοιχεῖα. Ὅλα τὰ γράμματα ἔχουν τὴ φωνητικὴ ἀξία τοῦ λατινικοῦ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου· χρησιμοποιοῦνται ἀκόμα τὰ παρακάτω γραφήματα:

ǎ: μισόκλειστο, κεντρικὸ, φθόγγος μεταξὺ e καὶ o, πρβλ. γαλλ. que.

ǐ: κλειστὸ κεντρικὸ, φθόγγος μεταξὺ i καὶ u, πρβλ. τουρκ. kiz.

č: προστριβόμενο προουρανικὸ, πρβλ. ἰταλ. cioccolato.

š,z: ἀντίστοιχα παχιά τῶν συριστικῶν s,z.

ř:ts, πρβλ. τσαλακῶνω.

Ὅπου συναντιῶνται στὴ συμπεροφῶρὰ δυὸ ἢ περισσότερα φωνήεντα, ἡ χασμωδία θεραπεύεται μὲ τὴ συμπεροφῶρὰ.

- 1) ἄρσενικά ὀνόματα σὲ -us> -u, -e: rīnus>αρίυ, juniperus>džuneápine.
- 2) ἄρσενικά ὀνόματα σὲ -ø, -is: fur>fúru.
- 3) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -a> -ǎ, -e: umbra>aúmbřǎ, rosea>arióže.
- 4) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -ies, iei> -u (ἄρσ.): meridies>amirídzu.
- 5) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -is, αἰτ. -em> -e: callis, αἰτ. callem>kále.
- 6) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -ø, -is> -e: crux>krúže.
- 7) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -io, -ionis> -iu (ἄρσ.): gurgulio>gurgúliu.
- 8) οὐδέτερα ὀνόματα σὲ -um> -u, -e: pinetum>kinétu, monumentum>

murmínde (ἄρσ.)

β) οἱ ἑλληνικὲς ἐξάλλου λέξεις ποὺ παίρνουν μέρος στὸ σχηματισμὸ τῶν τοπωνυμίων, διαφοροποιήθηκαν μορφολογικὰ ὡς ἐξῆς:

- 1) ἄρσενικά ὀνόματα σὲ -ας> -ǎ': σαμαράς>sāmǎřǎ'.
- 2) ἄρσενικά ὀνόματα σὲ -ος, -ός> -u, -ò: βαθύλακος>vaθílaku, βυθός>viθó.
- 3) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -η> -u (ἄρσ.), -e: παπαδοράχη>parađórahū, μέση>mése.
- 4) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -ή> -ie: φυλακὴ>filikie.
- 5) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -α> -ǎ: λεύκα>léfka.
- 6) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -ιά< -eáua, -ie: ἀσβεσταριά>azvistireáua, ποταμιά>putamie.
- 7) οὐδέτερα ὀνόματα σὲ -α> -ǎ: μνήμα>mnímǎ.
- 8) οὐδέτερα ὀνόματα σὲ -ι> -e (θηλ.), -u: σκοτάδι>skutíde, μοναστήρι>mānǎstíru.
- 9) οὐδέτερα ὀνόματα σὲ -ο> -u: φυλάκιο>filákíu.

Ágiri al Dáskalu (l' Ágiri—) = στὰ χωράφια τοῦ δασκάλου. Βρίσκεται στὰ σύνορα Ἑπταχωρίου καὶ τοῦ παλιοῦ οἰκισμοῦ Hilimóde, βλ. λ.<λατ. ager-i, πρβ. ἑλλ. ἀγρός,

Αγυριπλάτανου (l' —) = στὸν ἀγριοπλάτανο. Πρβ. στὸν Μπλάτανου (Καλέντζι, Ἕπ)¹<ἀγριοπλάτανος.

Alóne al Náki al Pála (l' Alónea —) = στὸ ἄλωνι τοῦ Νάκη Πάλλα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., 166. Στὴν τοποθεσία αὐτὴ ὑπῆρχε χωριό, ὅπου καλλιεργοῦσε τὰ κτήματά του ὁ ὄπλαρχηγὸς Νάκης Πάλλας. Πρβ. τοπωνύμια Ἐλωνάκι², στ' Ντρούγκα τ' ἄλωνι³, στ' Ἐλουνάκ⁴: <ἄλωνι. Τὸ ὄνομα

1. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ὐ λ ο υ, Συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν Ἑπειρωτικῶν τοπωνυμίων, «Ἑπειρωτικὰ Χρονικά» 8(1933)104.

2. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ὐ λ ο υ, Περί τῶν τοπωνυμίων τῆς Νοτιοδυτικῆς Ἑπείρου, «Ἑπειρωτικὰ Χρονικά» 3(1928)331.

3. Γ. Ἐ ν α γ ν ω σ τ ο π ο ὐ λ ο υ, Μικρὰ συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἑπειρωτικῶν τοπωνυμίων, «Ἑπειρωτικὰ Χρονικά», Α'(1926)97.

4. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ὐ λ ο υ, Τοπ. ΝΔ. Ἕπ., ὁ.π., σ. 331.

Νάκι<Γιαννάκης με ἀποκοπή.

Alútu (I' —) = στὸν πηλό. Μέρος με χῶμα ποὺ γίνεται πηλός, τὸν ὁποῖο χρησιμοποιοῦσαν οἱ Σαμαριναῖοι γιὰ νὰ κατασκευάζουν τοὺς φούρνους τους. Πρβ. καὶ τὸ ἑλλ. λούτος = ἐκλεκτὸν χῶμα... (Ἀραβαντινός, Ἑπειρωτικὸν Γλωσσάριον, Ἀθῆναι 1909, 58). Ἀπὸ α-προθετικὸ (βλ. Ν. Κατσάνη, Ἑλληνικὲς ἐπιδράσεις στὰ Κουτσοβλάχικα, Θεσ/νίκη 1977, 2.1.1.1.1.) + λατ. lutum = χῶμα, βλ. καὶ Τ. Parahadzi, ὁ.π., καὶ Κ. Νικολαΐδη, Ἑτυμολογικὸν Λεξικὸν τῆς Κουτσοβλαχικῆς, Ἀθῆναι 1909, στίς λλ. lutu, λούτου.

Amiré (I' —) = στὴ βοσκή. Κοινοτικὸ μέρος ὅπου ἀπαγορευόταν ἡ βοσκή σ'ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ χρόνου. Ἔβοσκαν ἐκεῖ τὰ ζῶα τους οἱ ἀγωγιάτες ποὺ ἔρχονταν γιὰ τὸ πανηγύρι τῆς Μεγάλης Παναγίας τὸ Δεκαπενταῦγουστο. Πρβ. Τοπωνύμια: Μικρὸς Μερᾶς, Μεγάλος Μερᾶς¹ <τουρκ. mer' a «pasture».

Amirídzu al Hámpsa (I' Amirídzu al Hámpsa) = στὸ στάλο τοῦ Χάμψα <λατ. meridiano-are = μεσημβριάζω, ἢ <λατ. meridies = μεσημβρία.

Anárafsu (I' —) = στὴν ἀνάπαυση. Μέρος κατάλληλο γιὰ γρέκι προβάτων. Ἄλλοῦ: «Ἀνάπαμα, τόπος ἀναπαύσεως τῶν ὁδοιπόρων λόγῳ τῆς φύσεώς του»², «στ' Ἀνάπαμα, σταθμὸς ὁδοιπορούντων» (Μελισσουργοί, Ἡπ.)³ <ἀνάπαυση.

Árã Spindzurátã (I' Ára azeá Spindzuráta) = στὸ κρεμαστὸ νερό. Τοποθεσία με καταρράκτη ποὺ τὸ ὕψος του ξεπερνάει τὰ σαράντα μέτρα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 45, καὶ Luru Spindzuratu' aspindzuru <λατ. *expendiolare, ὁ Τ. Parahadzi, ὁ.π., στὴ λέξη, ὁ Νικολαΐδης, ὁ.π. <λατ. expendulo. Πιθανότερη ἢ πρώτη ἐτυμολογία, γιὰ τὸ λατινικὸ dí δίνει στὰ βλάχικα dz, πρβ. díes > dzua' árã <λατ. aqua —.

Arbinéshi πληθ. (ὄν. ἐν. Arbinésu) (I' —) = στοὺς Ἀρβανίτες. Ἡ τοποθεσία βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Δίστρατου, Ἀρμάτων, Σαμαρίνας· ἐκεῖ οἱ κλέφτες ἔπιασαν πενήντα Ἀρβανίτες καὶ τοὺς σκότωσαν Arbinésu <λατ. Albanensis.

— di la Pádea a Fúrlor (I' Arbinéshi —) = στοὺς Ἀρβανίτες τῆς πεδιάδας τῶν κλεφτῶν. Ἐπιασαν καὶ σκότωσαν ἐκεῖ οἱ κλέφτες μικρὸ ἀριθμὸ Ἀρβανιτῶν. Βλ. καὶ Páde a Fúrlor.

— dit Amiré (I' Arbinéshi —) = στοὺς Ἀρβανίτες ἀπὸ τὸν Amiré, βλ. λ. Τὸ τοπωνύμιο αὐτὸ ὀφείλει τὸ ὄνομά του σὲ παρόμοιο μετὸ παραπάνω περιστατικὸ.

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, Τοπωνύμια Σελιοῦ Βεροίας, «Μακεδονικά» 13(1973)375.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΑ. Ἡπ., ὁ.π., σ. 328.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 119.

Agínā (I' —) = στην ἄμμο. Μέρος ὅπου συγκεντρώνουν μεγάλη ποσότητα ἄμμου οἱ γύρω ρεματιές. Πρβ. Ἄρινα, τοποθεσία Διστράτου κατάφυτος ὄξυδων, Ἄρινα εἶναι ἡ κουτσοβλαχική λέξις σημαίνουσα ἄμμον¹. <λατ. arena = ἄμμος.

Agíu (I' —) = στὸ ποτάμι. Εἶναι ἕνας παραπόταμος τοῦ Ἄώου <α-προθετικό + λατ. rivus = ρύαξ.

Arμάke (I' —) = στὸ κλωνάρι. Τοποθεσία μὲ πολλά πεῦκα· ἀνάμεσά τους ἕνα μὲ πολλά κλωνάρια ἀπὸ τὸ ὁποῖο προέρχεται ἡ ὄνομασία. Βλ. Nikolaos Andriotis, Lexikon der Arhaismen in Neugriechischen Dialekten, Wien 1974, στὴ λ. λειμαξ.

Asprólef̄ti πληθ. (ὄν. ἐν. asprólef̄kă) (I' —) = στὶς ἄσπρες λεῦκες. Πρβ. τοπωνύμια: στ' Λεύκα², στ'ς Λεῦκις (Ἄετοράχη Ἡπ.)³ <ἄσπρόλευκα.

Aúmbrā groásă (I' aúmbra aṛeá groása) = στὴν παχιά σκιά. Τοποθεσία μὲ μιὰ πολλή μεγάλη καὶ δασύφυλλη ὄξυά· — aúmbra <α-προθετικό + λατ. umbra. Γιὰ τὸ groásă βλ. Grósi.

Azvistiréi πληθ. (ὄν. ἐν. azvistireáua) (I' —) = στὶς ἄσβεσταριές. Τὸ τοπωνύμιο αὐτὸ εἶναι γνωστὸ καὶ ἄλλοῦ: Ἄσβέστη⁴, Ἄζβισταργιές⁵, σ'ν Ἄσβέστη⁶, Ἄσβέστες (Κουκούλι Ζαγορίου)⁷ <ἄσβεσταριά, βλ. καὶ Ν. Κατσάνη, ὅ.π., 2.1.116, 3.5.8.

Balí (Ia —) = τοῦ Μπαλή. Πρβ. καὶ Καραμπαλή⁸, ποταμὸς τῆς Θεσσαλίας <τουρκ.

Baltă (tu —) = στὴ μπάρα (τοῦ νεροῦ). Τὸ τοπωνύμιο τὸ συναντοῦμε: στοὺς Βάλτους⁹, στὶς Μπάλτες¹⁰, «νε Μπάλτζ, βαλτῶδες μέρος Πλικατίου καὶ Ἀρμάτων»¹¹, στ'ς Μπάλτις (Μελισσουργοὶ Ἡπ.)¹². Γιὰ τὴ λ. βλ. Τ. Ρα-

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934)217.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἡπ., ὅ.π., σ. 325.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 100.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ Ἡπ., ὅ.π., σ. 326.

5. Γ. Τ. Κόλια, Τοπωνυμικὸν τοῦ δήμου Δωριέων Παρνασσίδος, «Ἀθηνᾶ» ΜΔ' (1933)113.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 137.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 106.

8. Βίκτωρος Δούσμανη, στρατηγοῦ, Στρατιωτικὴ Γεωγραφία τῆς Θεσσαλίας, «Θεσσαλικὰ Χρονικὰ» 4(1923)33.

9. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 114.

10. Κ. Δ. Μέρτζιου, Συμβολὴ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ξένων ἠπειρωτικῶν τοπωνυμῶν, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934)196.

11. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 241.

12. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 125.

rahadzi, ὅ.π., στή λ. καὶ Ν. Ἀνδριώτη, Ἐτυμολογικὸ Λεξικὸ τῆς κοινῆς Νεοελληνικῆς, Θεσσαλονίκη² 1968, στή λ. βάλτος.

Báltã di la Vúžu: (tu Bálta di la Vúžlo) = στή μπάρα τῆς κουφοξυλιάς. Πρβ. καὶ Βούζι, στὰ Βούζια, ὁ Βούζος, στ' Βούζ', Βούζοι, στ' Βούζους, Βούζια καὶ Βούζος. Εἶναι τὸ γνωστὸ φυτὸ ἀκτέα, κοινῶς κουφοξυλιά, Sambucus Ebulus καὶ Sambucus Nigra (Heldreich Th., Τὰ δημῶδη ὀνόματα φυτῶν προσδιοριζόμενα ἐπιστημονικῶς, Ἀθῆναι 1910, 45, 54, Βλ. καὶ Τ. Parahadzi, ὅ.π., στή λ. νύζυ).

Bará'ndzi πληθ. (ὄν. ἐν. barángã) (la —) = στὰ παραπήγματα <παράγκα, βλ. καὶ Ν. Ἀνδριώτη, ὅ.π., στή λ.

Bá'ri πληθ. (ὄν. ἐν. bárã) (la —) = στίς μπάρες. Τοποθεσία μὲ πάρα πολλὰ «μπάρες» νεροῦ. Πρβ. καὶ barã (bara «τέλμα», σλαβ.)¹, στ' Μπάρα², «μπάραις, μπάραις τὰ νερά», Ἀραβαντινοῦ, ὅ.π., σ. 63. Βλ. καὶ Ν. Ἀνδριώτη, ὅ.π., στή λ.

Bíža (la —) = στοῦ Μπίζιου. Μέρος ὅπου ὑπάρχει βρύση στὸ ὄνομα τοῦ Μπίζιου.

Brátu (la —) = στὸ ἔλατο. Στὴν τοποθεσία αὐτὴ ὑπάρχει ἓνα πάρα πολλὸ ψηλὸ ἔλατο. Πρβ. καὶ brataloni (bratu + άλῶνι) (Δόλος Πωγωνίου)³ <brad <βράθυ = εἶδος θάμνου μὲ κυπαρισσοειδῆ φύλλα, Κ. Νικολαΐδης, ὅ.π., στή λ. Γιὰ τὴν ἐτυμολογία βλ. καὶ Τ. Parahadzi, ὅ.π., στή λ.

Bubdzélu (la —);

Bugdánu (la —) = στὸν ὠραῖο, τὸν καλοφτιαγμένο. Μέρος ὅπου φυτρῶνουν πολλὰ ἁγιομάραντα καὶ μελισσοβότανα. Πρβ. Bugdánu «λόφος (Δρυμάδες)⁴. Πρβ. καὶ τουρκ. Bughdan (Moldavie-Valachie), κάτοικος τῆς Μολδαβίας, βλ. Τ. Parahadzi, ὅ.π., στή λ.

Číire alu Agyryiáni (la číirea —) = στὸ τσαῖρι τοῦ Ἀγορογιάννη. Πρβ. τοπωνύμια: Tsiírea atsea Márea, Tsiírea atsea Níka⁵. <τουρκ. çayır «meadow».

— al babaránu (la číirea —) = στὸ τσαῖρι τοῦ Μπαμπάρμου. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Ζούζουλης-Σαμαρίνας. Οἱ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 146, ἀναφέρουν «Barbaramu».

— al Búšia (la číirea —) = στὸ ταῖρι τοῦ Μπούσια.

— al Dína (la číirea —) = στὸ τσαῖρι τοῦ Ντίνα.

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 371.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 241.

3. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτέρα συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν Πωγωνίου, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 1, σ. 816.

4. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, ὅ.π., «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 2, σ. 37

5. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 375.

Číre al Dzíma (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Τζήμα. Τὸ Dzima σὰν κυριώνυμο εἶναι ἀντίστοιχο τοῦ Δημήτρης.

— al fóle (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Φώλια.

— al Karatásiu (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Καρατάσιου.

— al Kópanu (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Κόπανου.

— ali Mále (la Čírea —) = στο τσαϊρι τῆς Male (:).

— al Manáka (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Μανάκα.

— al Málítu (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Μαλίτσου.

— al Míha al Mátúsiu (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Μιχάλη, τοῦ γιοῦ τοῦ Ματθαίου. Τὸ Mátúsiu σὰν κυριώνυμο εἶναι ἀντίστοιχο τοῦ Ματθαῖος. Τὸ Míha ἀντίστοιχο τοῦ Μιχάλης, βλ. καὶ Kíni al Miháli.

— al Nákā (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Νάκα.

— al Páka (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Πάκα.

— al Plíti (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Πλίτση.

— al Tanáia (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Τανάγια.

— al Tašiúli (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Τασούλη.

— al Ťindzilóni (la Čírea —) = στο τσαϊρι τοῦ Τσιντζιλώνη· <ŤinŤi = πέντε + ἄλώνι.

Čóngā (la —) = στοῦ Τσιόγκα. Εἶχε ἐκεῖ τὸ λημέρι του ὁμώνυμος κλέφτης.

Čirésiu (la —) = στὴν κερασιά. Πρβ. κερασιά, Κερασιές¹, λα Tschiresch (Ἐετομηλίτσα)²· <λατ. cereseus.

— al Θόμα (la Čiréslo —) = στὴν κερασιά τοῦ Θόμα.

Čoru dit Mése (tu Čórlo dit Mése) = στο πόδι ποῦ εἶναι στὴ μέση. Ὑπάρχει ἐκεῖ κοιλάδα ποῦ στο μέσο της ἔχει ἓνα ὕψωμα ποῦ μοιάζει μὲ πόδι. Πρβ. Τσιόρου (Δρυμάδες)³· čoru <λατ. retiolus, ὑποκοριστικὸ τοῦ pes = ποδίσκος, dit <di, tu <di tru, mese <μέση.

Čúkā (la —) = στὴν κορυφή (:). Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 145. Πρβ. Τσοῦκα, κορυφὴ τῆς Πίνδου, ὑψόμετρο 2930, Νέα Τσοῦκα⁴, ὁ Τζούκας⁵, Τσακό-πετρώδης λόφος⁶, Τσοῦκα (Γραβιά), ὄνομα ὀξείας κορυφῆς βουνοῦ, στὴ Χίο κεφάλι, στὴ Θράκη λόφος, στὴν Κυνουρία ἐπιφανὲς βου-

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΑ. Ἑπ., ὁ.π., σ. 325.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἑπειρωτικὰ Χρονικὰ» 1(1938) 185.

3. Ἀθ. Χ. Παπαχάριση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἑπειρωτικὴ Ἐστία» 2, σ. 39.

4. Βίκτωρος Δούσμανη, ὁ.π., σ. 46.

5. Στεφ. Μπέττη, Τοπωνυμικὸν τῆς ποτε ἐπαρχίας Κουρέντων, «Ἑπειρωτικὴ Ἐστία» 10(1961)147.

6. Ἰω. Σαρρῆ, Τοπωνύμια τῆς Ἀττικῆς, «Ἀθηνᾶ» Μ'(1928)132.

νό, στὰ Καλάβρυτα, τῆ Γορτυνία, συναντοῦμε τὸ ἴδιο τοπωνύμιον¹, Τσιούκα <ἰταλικὸ zucca κεφάλι², στὴν Τζιούκα, λόφος καὶ ἐπ' αὐτὸν δάσος (Δρυμάδες)³, σ' Ντζιούκα Νάλτα (λόφος) Κωστήτσι⁴, σ' Τζιούκα κορυφή (Μελισσοουργοὶ Ἴπ.)⁵, στοῦ Τσιόκα. Λόφος. Ἐπώνυμον τοιοῦτον δὲν ὑπάρχει⁶, Τσοῦκα Νάλτα. Εἶναι ἡ ρουμανικὴ λέξις ciuca κορυφή καὶ înalt ὑψηλή⁷, σ' Ντζιούκα⁸. Ὁ Κ. Νικολαΐδης, ὁ.π., στὴ λ. Tsiuka κορυφή λόφου <άλβ. Tsiuke, σερβικὰ zuca = ἐξέχουσα ἄκρα ὄρους. Ὁ Τ. Parahadzi, ὁ.π., πρβ. ἄλβ. cukë, βουλγ. cuka, ἑλλ. ζούκα<.

Čuma arose (la Čuma ἀρέα Αρόσηα) = στὴν κόκκινη τούφα. Εἶναι ἓνα καραούλι ποῦ ἡ κορυφή του ἔχει κόκκινο χῶμα. Πρβ. Τσοῦμα ἄλτα (1023μ.) βουνὸ τῆς Θεσσαλίας⁹, τσ' Δυὸ Τσιοῦμις (τσιούμα-ράχη)¹⁰, στ' ἄμορφ' Τζιούμα (Βρυσούλα Πρεβέζης)¹¹, Τζούμα¹², σ' Ντζούμα τ' Γιρουγιάννη (λοφίσκος), λέγεται καὶ Τζουμί (Κωστήτσι Ἴπ.)¹³, σ' Τζιούμα, ἡ ὑψηλὴ ράχη τῆς Χώσεψης (Χώσεψη Ἴπ.)¹⁴, σ' Τζιούμα, βουνὸν Κερασόβου ὁμοιάζον πρὸς δοχεῖον (ὄνομαζόμενον τζιούμα) ἀνεστραμμένον¹⁵ <λατ. cyma = κύμα, ἢ ἑλλ. κύμα. Αρόση <λατ. roseus — Βλ. καὶ Ν. Κατσάνης, ὁ.π., 2.1.6., Κ. Δ. Μέρτζιου, ὁ.π., σ. 188.

Dilihmeti (la —) = στὸν Τρελλοαχμέτ <τουρκ. deli «mad, crazy» + Ahmet, τουρκικὸ κυριώνυμο.

Dirnéne (la —) = στὸ δερβένι. Ὑπῆρχε κάποτε ἐκεῖ τουρκικὸ φυλάκιο. Παρόμοια τοπωνύμια: Ντερβένι¹⁶, Δερβένι (δρόμος) (Σταυροσκιάδιον)¹⁷, στὰ

1. Γ. Τ. Κόλια, ὁ.π., σ. 150.
2. Δημ. Σάρρεσ, Τοπωνυμικὸν Βίτσης καὶ Μονοδενδρίου Ζαγορίου, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937)204.
3. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἡπειρ. Ἔστ.» 2, σ. 39.
4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἴπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 118.
5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἴπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 128.
6. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, ὁ.π., σ. 146.
7. Κ. Δ. Μέρτζιου, ὁ.π., σ. 194.
8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13 (1938)185.
9. Βίκτωρος Δούσμανη, ὁ.π., σ. 46.
10. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἴπ., ὁ.π., σ. 330.
11. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἴπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 101.
12. Χρίστου Ἰ. Σούλη, Τοπωνυμικὸν τῶν Χουλιαράδων, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 7(1932)230.
13. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἴπ., Τοπ., ὁ.π., σ. 118.
14. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἴπ., Τοπ., ὁ.π., σ. 140.
15. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 185.
16. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὁ.π., σ. 88.
17. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἡπειρωτικὴ Ἔστια» 2, σ. 379.

Ντερβένια¹. Για την ετυμολογία της λέξης έλλ. Ντερβένι· βλ. ακόμα Τ. Paphadzi, δ.π., και Κων. Στεργιόπουλος, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικά Χρονικά» 9(1934).

Drištéli alu αγίου-Θανάσι πληθ. (όν. έν. drišteálā) (la drištéile —) = στις νεροτριβές του αγίου 'Αθανασίου. Πρβ. Λά Δριστέλι (Δίστρατο)². 'Ο Κ. Νικολαΐδης, δ.π., αναφέρει ότι στις Σέρρες dristera-δρίστρα-δρίστλα (δεξαμενή) <δρίστρα (:). Κατά τον Meyer <λατ. tergo-tersum-tersilis-terstilis-trestiala. 'Ο Τ. Paphadzi, δ.π. <βουλγ. društelo.

— al Makrí (la Drištéile —) = στις νεροτριβές του Μακρή.

— al Mókea ή al Čiahčiri (la Drištéile —) = στις νεροτριβές του Μόκια ή του Τσιαχτσίρη.

— al Pívulu (la Drištéile —) = στις νεροτριβές του Πίβολου.

— al Vrasámi (la Drištéile —) = στις νεροτριβές του Βρασάμη (Βαλσάμη).

Dzaniára (la—)=στού Τζανιára (κυριώνυμο). 'Ισως έχει κάποια σχέση με τη βλάχικη λέξη dzámā = ζωμός.

Dzína (la —); <λατ. Diana. Κατά τον Cihac <λατ. divina.

Džiuneápine al Síma (la Džiuneápine —) = στον κέδρο του Σίμα <λατ. juniperus = άρκευθος.

Dimneále πληθ. (όν. έν. * Dimneáuā) (la —); . Είμαι μέρος με μεγάλες πεδιάδες για βοσκή. Πιθανή σχέση με τὰ δίμηνη, διμηνιό «είδος σταριού που θερίζεται δυο μήνες μετά τη σπορά, Μ. Λεξικό Δημητράκου. Βλ. και Ν. Κατσάνη, δ.π., 3.5.8. για την προέλευση του τοπωνυμίου από τὰ Διμηνιό, διμηνιά.

Fágu Grósu (la Fáglo αφεό Gróslu) = στη χοντρή όξυά. Πρβ. fagu³ <λατ. fagus = φηγός.

Filákiu (la —) = στο φυλάκιο. 'Υπάρχουν σ' αυτό το σημείο έρείπια από παλιό φυλάκιο χωροφυλακής <φυλάκιο.

Filikie (tu —) = στη φυλακή. Είμαι μέρος αποκλεισμένο από παντού με μιὰ μόνο πρόσβαση <φυλακή.

Fintína alu Ahúri (la Fintína —) = στην πηγή του 'Αχούρη. Κατά την παράδοση στο σημείο αυτό σκότωσαν Σαμαριναίοι βοσκοί τον 'Αχούρη (άπό τους πρώτους κατοίκους του χωριού), γιατί διαφώνησαν μαζί του σχετικά με τὸ ποῦ έπρεπε νὰ χτιστεῖ τὸ χωριό. Βλ. και Wace-Thompson, δ.π.,

1. 'Α θ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, δ.π., σ. 149.

2. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ῦ λ ο υ, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικά Χρονικά» 9(1934) 239.

3. Ν ι κ. Γ. Παπαδοπούλου, δ.π., σ. 368.

σ. 145. Πρβ. Fântânâ a furlor¹ <λατ. fontana (ἐννοεῖται aqua) = πηγὴ, νᾶμα.

— al Čiára (la Fintína —) = στὴν πηγὴ τοῦ Τσιάρα.

— alí Kiráoä (la Fintína —) = στὴν πηγὴ τῆς Κυρᾶς. Πρβ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 45, fandana.

— al Ṭiyāridä (la Fintína al —) = στὴν πηγὴ τοῦ Τσιγαρίδα.

— al Vára (la Fintína —) = στὴν πηγὴ τοῦ Βάρα. Ὑπάρχει ἐκεῖ τὸ μνῆμα κάποιου Βάρα πὺν τὸν σκότωσαν οἱ Ἀρβανίτες.

Fintíni Vínite (la Fintínle aṭeále Vínitle) = στὶς γαλάζιες πηγές. Βρίσκεται στὰ σύνορα Ἑπταχωρίου-Σαμαρίνας. Τὸ vínite πληθ. (ὄν. ἐν. vínitu-ä) <λατ. venetus = γαλάζιος· fintínioáre πληθ. (ὄν. ἐν. fintínioará) (la —) = στὶς μικρὲς πηγές. Τὸ fintínioará ὑποκοριστικὸ τοῦ fintínä.

Frángu (la Fránglo) = στοῦ Φράγκου. Ὑπάρχει καὶ σήμερα τέτοιο ἐπώνυμο στὴ Σαμαρίνα.

Garélia (la —) = στοῦ Γκαρέλια. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., 165, 166, 197. Πρβ. Στὸν Γκαρέλια, τοποθεσία Φούρκας, ὅπου οἱ ἀρχιλιηστὰι ἀδελφοὶ Γκαρέλια ἐφονεύθησαν ὑπὸ τουρκικοῦ ἀποσπάσματος².

Gaváni (la —) = στοῦ Γκαβάνη. Εἶναι βρύση στὸ ὄνομα κάποιου Γκαβάνη στὴν ἐπάνω συνοικία τοῦ χωριοῦ.

Gälbádzä (tu —) = στὴν εὐλογία. Στὴν τοποθεσία αὐτὴ προσβάλλονταν ἀπὸ τὴν εὐλογία τὰ πρόβατα, ἂν ἔμεναν γιὰ πολὺ. Πρβ. ἔλλ. γκλαμπάτσα, ἀλβ. gëlbazë. Βλ. καὶ T. Parahadzi, ὁ.π., στὴ λ.

Gíža (la Máslo di la Gíža) = στὸ γρέκι τοῦ Γκίζα. Τόπος κατάλληλος γιὰ γρέκι προβάτων. Γιὰ τὴ λέξη másu, βλ. Másu dí la Nánä.

Groápä al Náku (la Groára —) = στὴ γούρνα (τάφο) τοῦ Νάκου. Πρβ. τοπωνύμια Groára al Gizári, Groára al Nikuláki³, Γκρόπα⁴, στ'ς Γκρόπις (Κωστήτσι Ἡπ.)⁵, στ'ς Γκρόπες⁶, Γκρόπα αλ Τσιάπου (Ἀετομηλίτσα)⁷. Γιὰ τὴν ἐτυμολογία βλ. T. Parahadzi, ὁ.π., στὴ λ. Τὸ Naku ἀντίστοιχο τοῦ ἔλλ. Γιάννης, βλ. καὶ Alóne al Náki al Pálä.

— ku Štrigóni (la Groápä —) = στὴ γούρνα μὲ τοὺς ἐλεβόρους (ὄρει-

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 368.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 231.

3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 368.

4. Π. Α. Φουρική, Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τῆς Ἀττικῆς, «Ἀθηνᾶ» ΜΑ' (1929)86.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 112.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 234.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 234.

νό φυτὸ τῆς Εὐρώπης)· βλ. καὶ Τ. Parahadzi, ὁ.π., στή λ. Štrigoáne.

Groápe (πληθ. ὄν. ἐν. groára) (tu —) = στίς γοῦρνες.

— di la Láku (tu Groápile —) = στίς γοῦρνες στὸ λάκο, βλ. Láku.

Γρόσι πληθ. (ὄν. ἐν. grósu) (tu Gróšli) = στὰ χοντρά. Τοποθεσία μὲ πάρα πολλὰ χοντρά ρόμπολα (mäńikli). Τὸ μέρος εἶναι κρημνώδες (παλιότοπος)· <λατ. grossus = παχύς, πυκνός.

Gumavéti (la—); Βρίσκεται στὰ σύνορα Σαμαρίνας-Δοτσικοῦ πάνω στὸ δρόμο ποὺ ἐνώνει τὰ δυὸ χωριά.

Gurgúliu Álbu (la Gurgúilo aτέlu Álblo) = στὸν ἄσπρο στρογγυλὸ βράχο. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 37. Πρβ. γκουρλιόνα = πέτρα μακρόστενη καὶ στρογγυλεμένη (Δρυμὸς Λαγκαδά)· <λατ. gurgulio = γαργαρεών, τὸ álbu <λατ. albus —.

Gurgúliu Láiu (la Gurgúilo aτέlu Láilo) = στὸ μαῦρο στρογγυλὸ βράχο. Πρβ. ἔλλ. λάιος, λαγιαρνί, ἄλβ. laje = μαῦρος.

Γύνᾶ a Lúplui (la Γύνα —) = στή λυκότρυπα. Σὲ πολλὰ μέρη συναντοῦμε παρόμοια τοπωνύμια ὅπως: Ἄλπότρυπα¹, στ'ς Ἄλπότρυπις (Καλέντζι Ἦπ.)², Λυκότρυπα³, Ἄρκδότρυπα⁴, Ἄλπότρυπις⁵, Ἄλουπότρυπις (Σταυροσκιάδιον)⁶, Γύνα al Miháli, Γύνα ala Šabáli⁷, Γούβα, κορυφὴ Πίνδου⁸, στ'ς Γοῦβις (Κορύτιανη Ἦπ.)⁹, Γούβα (Δρυμάδες)¹⁰, στ' Γκούβα (Κωστήτσι Ἦπ.)¹¹, λα Γκούβ' ("Ἄρματα)¹². Γιὰ τὴν ἐτυμολογία τῆς λέξης βλ. Κ. Δ. Μέρτζιου, ὁ.π., σ. 193 καὶ Νικ. Ἀνδριώτη, ὁ.π., στή λ. γούβα. Τὸ lupu <λατ. lupus —.

Γύνε πληθ. (ὄν. ἐν. gúnā) (tu Gúne) = στίς τρύπες. Τοποθεσία μὲ πολλές τρύπες ἀπὸ ἀλεπουδες, ἀρκοῦδες, κουνάβια κ.λ. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Ἄρμάτων-Σαμαρίνας.

— di Škúrdžea (tu Gúvile —) = στίς τρύπες τῆς Škurdžea βλ. λ.

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἦπ., ὁ.π., σ. 328.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 102.

3. Ἰω. Σαρρή, ὁ.π., σ. 147.

4. Γ. Τ. Κόλια, ὁ.π., σ. 113.

5. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὁ.π., σ. 223.

6. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρωτικὴ Ἔστια» 2, σ. 379.

7. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 368.

8. Βίκτωρος Δούσμανη, ὁ.π., σ. 33.

9. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 185.

10. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρωτικὴ Ἔστια» 2, σ. 37.

11. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 112.

12. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 9(1934) 232.

— dit Mučeli (tu guvile —) = στὶς τρύπες τῆς λούτσας, βλ. Mučeli.

Gíoni (tu —) = τοῦ γκιώνη. Τοποθεσία ὅπου ἀφθονοῦν τὰ ὀμώνυμα πουλιά. Πρβ. λὰ Γκιώνη (Δίστρατο)¹. Πρβ. ἀλβ. gjon = τὸ πουλι γκιώνης.

Giuldási (la —) = τοῦ Γιολδάση. Ὑπάρχει καὶ σήμερα τέτοιο ἐπώνυμο στὴ Σαμαρίνα.

Gianáki (la —) = τοῦ Γιαννάκη. Τόπος ὅπου σκοτώθηκε κάποιος βοσκὸς μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα <Γιαννάκης. Βλ. καὶ Alóne al Náki al Pála καὶ Groára al Náku.

Gioṭa (la —) = τοῦ Γιώτα. Μέρος ὅπου εἶχε τὸ γρέκι γιὰ τὰ πρόβατά του ὀμώνυμος βοσκός.

Girikínã (la —) = στὴ γερακίνα. Πρβ. Γερακίνα ἢ στὸ Γεράκι, τοποθεσία Διστράτου, ὅπου μαζεύονται πολλὰ γεράκια².

Gumárã (la —) = στὴ γουμάρα. Εἶναι ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ ποὺ δεσπόζει τῆς Σαμαρίνας. Τὸ ὄνομα προφανῶς ἀπὸ τὸ σχῆμα τοῦ βουνοῦ. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 37. Πρβ. στ'ς Γομάρις³, λα Γομάρα, ὄρος Διστράτου λόγῳ τῆς ὁμοιότητος αὐτοῦ πρὸς τὸ ὀμώνυμον ζῶον⁴. Πρβ. Ν. Ἀνδριώτης, ὅ.π., γομάρι, μεσν. γομάριν <γομάριον ὑποκοριστικὸ τοῦ ἀρχαίου ἔλλ. γόμος, πρβ. καὶ ἀλβ. gomar, τουρκ. hymar, ἀρβ. hmar. Τὸ gumara <ἔλλ. γομάρα.

Háne (la —) = στὸ χάνι. Ἔτσι ὀνομάζεται ἡ κεντρικὴ πλατεία τοῦ χωριοῦ. Πρβ. Χάνι⁵, Χάνια⁶ <τουρκ. han «inn, caravanserai».

Háire al Hadží (la Háirea —) = στὸ ἀνάθημα τοῦ Χατζῆ. Εἰκονοστάσι ἀφιερωμένο ἀπὸ κάποιον Χατζῆ στὴ μνήμη ἑνὸς συγγενῆ του ποὺ σκοτώθηκε ἐκεῖ.

Hilimóde = (στὸ) Χιλιμόδι. Τὸ μέρος αὐτὸ ποὺ τώρα ἀνήκει στὴ Σαμαρίνα ἦταν κάποτε βουλγαρικὸ χωριὸ (βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., 72, 75, 93, 151)· μετὰ ἀπὸ πυρκαϊὰ οἱ κάτοικοι τῆς Σαμαρίνας ἐπιτέθηκαν καὶ τὸ κατέλαβαν. Σήμερα σώζονται μόνο μερικὲς καλύβες (βλ. Káliνα...) ποὺ τὶς χρησιμοποιοῦν οἱ Σαμαριναῖοι κτηνοτρόφοι γιὰ τὶς ἀνάγκες τους. Πρβ. Χιλιμόδι (Κορινθία).

Ikoána ali Stímarie Máre (la Ikoána —) = στὸ εἰκόνισμα τῆς Μεγάλης Παναγιᾶς. Γίνεται διάκριση μεταξὺ Μεγάλης-Μικρῆς Παναγιᾶς. Ἡ Μικρὴ

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 231.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 229.

3. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 11, σ. 428.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934)235.

5. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 375.

6. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὅ.π., σ. 98.

Παναγιά ἀναφέρεται στὸ ναὸ τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, ἡ Μεγάλῃ Παναγιά στὸ ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Πρβ. Ikoana¹, λα Εἰκόνα (Ἐετομηλίτσα, ἘΑρματα)². Ikoána<εἰκόνα, τὸ Stímarie<λατ. sancta «ἅγια + Μαρία. Γιὰ τὸ mare βλ. Τ. Parahadzi, ὄ.π. καὶ Κ. Νικολαΐδης, ὄ.π.

— ali αγιου-Paraskiví (la Ikoána —) = στὸ εἰκόνημα τῆς ἘΑγίας Παρασκευῆς.

Karamíçiu (la Karamíçlo) = τοῦ Καραμήτσιου. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν ἘΑρμάτων καὶ Σαμαρίνας. Πρβ. καὶ στ' Καραμήτσ(ιου) (Βούρμπιανη)³<Καραμήτσιος.

Käldärmá' (la—) = στὸ πλακόστρωτο. Πλακοστρωμένο τμήμα τοῦ δρόμου Σαμαρίνας-Γρεβενῶν. Παρόμοια τοπωνύμια: Καλδερίμι, ὕψωμα κοντὰ στὰ Φάρσαλα⁴, galderími (Δόλος Πωγωνίου)⁵, Γκαλντερίμι⁶, Γκαλντερίμι⁷<τουρκ. kaldirim «pavement».

Kälivä al Hrista al Bražitiku (la Kaliva —) = στὴν καλύβα τοῦ Χριστοῦ Μπραζίτικου. Πρβ. καὶ τὰ τοπωνύμια: Καλύβια⁸, στὰ Καλύβια (Κορύτιανη ἘΑπ.)⁹, καλύβια¹⁰, Καλύβια τ' ἘΑναγνώστη (Κωστήτσι ἘΑπ.)¹¹, λα Καλύβε (Δίστρατο)¹².

— al Bražitiku di la Láku (la Käliva —) = στὴν καλύβα τοῦ Μπραζίτικου στὸ λάκο. (Βλ. καὶ Láku).

— al Kulúçiu al Musturíku (la Kaliva —) = στὴν καλύβα τοῦ Νικολάου Μουστουρίκου· Kulúçiu<Νικόλαος. Βλ. καὶ ἘΑθ. Μπούτουρα, Τὰ νεοελληνικὰ κύρια ὀνόματα, 1912, 79.

— al Mítri al Déçi (la Käliva —) = στὴν καλύβα τοῦ Δημήτρη Ντέτση.

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὄ.π., σ. 368.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «ἘΑπειρωτικά Χρονικά» 9(1934) 239.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «ἘΑπειρωτικά Χρονικά» 12 (1937)211.

4. Βίκτωρος Δούσμανη, ὄ.π., σ. 43.

5. ἘΑθ. Χ. Παπαχαρίση, ὄ.π., «ἘΑπειρωτική ἘΕστία» 1, σ. 816.

6. ἘΑθ. Χ. Παπαχαρίση, Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν Πωγωνίου, «ἘΑπειρωτικά Χρονικά» 8(1933)147.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «ἘΑπειρωτικά Χρονικά» 9(1934) 231.

8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. ἘΑπ., ὄ.π., σ. 326.

9. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ ἘΑπ. Τοπ., ὄ.π., σ. 105.

10. Γ. ἘΑναγνωστοπούλου, ὄ.π., σ. 97.

11. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ ἘΑπ. Τοπ., ὄ.π., σ. 113.

12. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «ἘΑπειρωτικά Χρονικά» 12 (1937) 207.

Ἦ Δ. Ντέτσης εἶχε ἐκεῖ τὰ κτήματά του μαζί με τὸν ὄπλαρχηγὸ Τσεκούρα (βλ. Tikúra).

(Kālivā) al Kulúsiu al Hróna (la Kālivā —) = στὴν καλύβα τοῦ Νικολάου Χρόνα.

— al Gianáki al Zúki (la Kālivā —) = στὴν καλύβα τοῦ Γιαννάκη Ζούκη.

Kāngeále dí la Gréklo πληθ. (ὄν. ἐν. Kāngéliu) (tu Kāngeálide —) = στὰ καγκέλια τοῦ Γκρέκου (Ἑλληνα), (βλ. καὶ Šóputu dí la Gréklo). Εἶναι δρόμος με πολλὰς στροφές. Τὸ ἴδιο τοπωνύμιο σὲ πολλὰ μέρη: Kāngiáli¹, Καγκέλια², Κανγέλι (Δρυμάδες)³, Καγκέλι⁴. Ἦ Τ. Parahadzi, ὄ.π., cāngéliu <ἀλβ. kangellë, πρβ. la Cangeale (Avdela). Ἦ Μέρτζιος⁵: «στὰ κάγκιλα: περὶ τῆς λέξεως κάμνει λόγον ὁ Κοραῆς ἐν Ἀτάκτοις IV, 190 παράγων αὐτὴν ἐκ τοῦ cancelli, ὁ δὲ Meyer (Neugr. Stud. III, 23) ἐκ τοῦ λατινικοῦ cancellum, ὅπερ τὸ πιθανότερον. Ἐκ τούτου εἰς ὄλας τὰς λατινογενεῖς γλώσσας ἔχομεν τὴν λέξιν».

Kāpsálā dit Girikína (tu Kāpsála—)=στὴν καψάλα τῆς γερακίνας, βλ. Girikínā. Σὲ πολλὰ μέρη τὸ ἴδιο τοπωνύμιο: Κάψαλα, Καψάλια⁶, Καψάλα, -ες, σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἀττικῆς⁷, Καψάλα, Καψαλιά⁸, Κάψαλο⁹, Καψάλω (Δρυμάδες)¹⁰, σ' Γκαψάλα (Κωστήτσι Ἦπ.)¹¹, τὰ Κάψαλα (Χώσεψη Ἦπ.)¹², σ' Γκαμψάλα¹³· καψάλα.

Kāraúle al Kundudímu (la Kāraúlea —) = στὸ караούλι τοῦ Κοντοδήμου. Ἦ Κοντοδήμος ἦταν ὑλοτόμος. Πρβ. Καραουλάκ¹⁴, στὸ Καραούλ¹⁵, Καραούλια¹⁶· <τουρκ. qarouul = φύλακας.

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὄ.π., σ. 370.

2. Γ. Τ. Κόλια, ὄ.π., σ. 124.

3. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 2, σ. 37.

4. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, ὄ.π., σ. 147.

5. Κ. Δ. Μέρτζιου, ὄ.π., σ. 192.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΑ. Ἦπ., ὄ.π., σ. 326.

7. Π. Α. Φουρίκη, ὄ.π., σ. 86.

8. Γ. Τ. Κόλια, ὄ.π., σ. 127.

9. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὄ.π., σ. 30.

10. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβ. Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρ. Ἑστία» 2, σ. 37

11. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., ὄ.π., σ. 105.

12. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., ὄ.π., σ. 138.

13. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἦπ. Χρ.» 12(1937)113.

14. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΑ. Ἦπ., ὄ.π., σ. 329.

15. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 12(1937) 212.

16. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὄ.π., σ. 98.

Kārvāsārā' (la —) = στο χάνι. Πρβ. Κραβασαράς (Ἀμφιλοχία). Στὸν Γκαρβασαρά ἢ Γκραβασαρά¹ <τουρκ. kervansaray «caravansarai».

Kāṣeáre al Mātúsiu (la Kāṣeárea —) = στο τυροκομεῖο (στρούγγα) τοῦ Ματθαίου. καṣeáre <λατ. caseria = τοῦ τυροῦ, πρβ. καὶ ἑλλ. κασιάρα «ἡ προκοπή» (Μπόγκας Εὐάγγελος, Τὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα τῆς Ἡπείρου, Ἰωάννινα 1964, II, 219). Τὸ Mātúsiu ἀντίστοιχο τοῦ ἑλλ. Ματθαῖος, βλ. καὶ Túlia.

— di la Gumárã (la Kāṣeárea —) = στο τυροκομεῖο (στρούγγα) τῆς Γουμάρας, βλ. λ.

— di la Gréklo (la Kāṣeárea —) = στο τυροκομεῖο (στρούγγα) τοῦ Γκρέκου (Ἑλληνα). Βλ. καὶ Şóputu la Gréklo καὶ Kängeále di la Gréklo.

Kāṣeáre di la Groápe (la Kāṣeárea —) = στο τυροκομεῖο (στρούγγα) στὶς γοῦρνες. Βλ. Groápe.

— di la Kétrí Álbe (la Kāṣeárea di la Kétrile aṣeále Álbe) = στο τυροκομεῖο (στρούγγα) στὶς ἄσπρες πέτρες. Βλ. καὶ Kétrí Álbe.

— di la Vúžu (la Kāṣeárea di la Vúžlo) = στο τυροκομεῖο (στρούγγα) τῆς κουφοξυλιᾶς. Βλ. καὶ Báltã di la Vúžu.

— di škúrdžea (la Kāṣeárea —) = στο τυροκομεῖο (στρούγγα) τῆς Şkúrdžea. Βλ. λ.

— Vākfeáskã (la Kāṣeárea —) = στο βακούφικο τυροκομεῖο (στρούγγα). Πρβ. στὰ Βακούφικα². - vākfésku-eáska <vakúfe <ἑλλ. βακούφι <τουρκ. vakif «pious foundation».

Kăzã'ni πληθ. (ὄν. ἐν. Kăzãne) (tu —) = στὰ καζάνια. Ἐκεῖ εἶχαν τὰ ἐργαστήριά τους κιβδηλοποιοὶ ποὺ ἔκοβαν νομίσματα γιὰ νὰ πληρώνουν τὸ φόρο στὸν πασὰ τῶν Ἰωαννίνων. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 150. Σὲ πολλὰ μέρη συναντοῦμε τὸ ἴδιο τοπωνύμιο: Καζάνια³, Καζάνι⁴, στὰ Καζάνια (Σταυροσκιάδιον)⁵, Καζάνια ἢ Καζάνια βαθιά⁶, Καζάνια⁷, στοῦ Καζάνι⁸ <τουρκ. kazan «boiler».

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 12(1937) 212.

2. Στεφ. Μπέττη, Τοπωνυμικὸν τοῦ χωρίου Βέλτισστα Ἰωαννίνων, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 9(1969)213.

3. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὁ.π., σ. 230.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἡπ., ὁ.π., σ. 329.

5. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 2, 280.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 113.

7. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, ὁ.π., σ. 147.

8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 12 (1937)205.

Keáptine (tu —) = στὸ λανάρι. Ἡ τοποθεσία ἔχει πυκνοὺς θάμνους ποὺ μοιάζουν μὲ λανάρια (χειροκίνητη μηχανή γιὰ τὸ λανάρισμα τοῦ μαλλι-οῦ): <λατ. pecten = χτένι.

Keátrā Aspártā di la Čiúka (la Keátra Aspárta —) = στή χαλασμένη πέτρα στήν Čiúka. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 38. Παρόμοια τοπωνύμια: Keatra¹, Λιθάρι κόκκινο, Πέτρα², λα Κιάτρα Λέφη², Κιάτρα Φούρλουϊ, Κιάτρα αλ Τσάπουλουϊ (Δίστρατο)³. Ἡ λ. keatra <λατ. petra—. Aspártu-ā: μετοχή ρήματος aspargu <λατ. spargere = διασκεδάννυμι, διαλύω.

— al Búflu ἢ a Búflu (la Keátra — ἢ —) = στήν πέτρα τοῦ μπούφου. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 38. Ὁ Κ. Νικολαΐδης, ὅ.π. <λατ. bufus, ἀρχ. λατ. bubo = βύας, νυχτερινὸ πουλι σάν τὴν κουκουβάγια. Ὁ Τ. Parahadzi, ὅ.π., πρβ. ἀλβ. buf, ἑλλ. πουῦφος.

(Keátra) a Țarlu ἢ al Țaru (la Keátra —) = στήν πέτρα τοῦ τράγου. Ὁ Κ. Νικολαΐδης, ὅ.π., <ἀλβ. tsiar καὶ țsar τῶν Γκέκηδων. Πρβ. ἀλβ. çar, çjar, sqar, ἑλλ. τσάπος (Ἀραβαντινός, ὅ.π., 92), «τσάπ, τσάπ» (Κρυστάλλη, Ἄπαντα, II, 15 149. Εὐάγγ. Μπόγκας, ὅ.π., I, 397). Βλ. καὶ Τ. Parahadzi, ὅ.π.

— di la Čiukā (la Keátra —) = στήν πέτρα τῆς Čiúka βλ. λ.

— Mbroástă (la Keátra —) = στήν ὄρθια πέτρα: mbrostu-a <ἀρχ. σλ. prostu κατὰ τὸν Τ. Parahadzi, ὅ.π..

— Mbroástă di la Gréklo (la Keátra —) = στήν ὄρθια πέτρα στὸ Γκρέκο (Ἑλληνα). Βλ. καὶ Σόρπου di la Gréklo.

— al Kostagá (la Keátra —) = στήν πέτρα τοῦ Κωσταγᾶ. Ἡ πέτρα αὐτὴ βρίσκεται στὰ σύνορα Δοτσικοῦ-Σαμαρίνας: <ἑλλ. Κώστας - τουρκ. ağa=lord, master.

— Kundílie (la Keátra —) = στήν πέτρα-κονδύλι. Κομμάτια αὐτῆς τῆς πέτρας χρησιμοποιοῦσαν τὰ παιδιά γιὰ νὰ γράφουν πάνω σὲ πλάκες. Ἡ ἰδιομορφία τοῦ τοπωνυμίου αὐτοῦ βρίσκεται στὸ ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ οὐσιαστικὰ ποὺ δὲ συνδέονται μεταξύ τους, ἀλλὰ καὶ τὰ δυὸ μαζί ἀποτελοῦν μιὰ ἔννοια. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ ἐρμηνεύεται ἴσως ἀπὸ τὴν ἀδυναμία τῶν ὀμιλητῶν νὰ ἐντάξουν στή γλώσσα τους τὴν ἑλλ. λ. «κονδύλι» καὶ νὰ τὴ χρησιμοποιήσουν στή δήλωση τοῦ τοπωνυμίου δίπλα στή βλάχικη λ. keátră.-kundílie <κονδύλι.

— Neágăre (la Keátra —) = στή μαύρη πέτρα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 37, 72, 145. negru-neágăre <λατ. nigrum = . Πρβ. ἑλλ. νιάγκρος-

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 370.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἠπ., ὅ.π., σ. 326.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 217.

νιάγκρου: ἡ νιάγκρα μούλα (Μπόγκας Ε., ὁ.π., σ. 265). Οἱ Βλάχοι χρησιμοποιοῦν γιὰ τὸ μαῦρος τὸ *láiu* = λάγιος, μαῦρος.

— *di Žiužiule* (la Keátra —) = στὴν πέτρα τῆς Ζούζουλης. Ἡ πέτρα αὐτὴ βρίσκεται ἀκριβῶς στὰ σύνορα Σαμαρίνας-Ζούζουλης.

Kétrí Álbe (la Kétrile aṭeále Álbe ἢ Álbile) = στὶς ἄσπρες πέτρες. *Albu* <λατ. *albus* = λευκός.

— *di Škúrdžea* (la Kétrile —) = στὶς ἄσπρες πέτρες τῆς *Škúrdžea*. Βλ. λ.

— (la Doále Kétrí) = στὶς δυὸ πέτρες. Τόπος ὅπου οἱ Σαμαριναῖοι ἀποχαιρετοῦσαν καὶ ὑποδέχονταν τοὺς ξενητεμένους. Κατὰ τὴν παράδοση οἱ πέτρες μεγάλωναν καθὼς ποτίζονταν ἀπὸ τὰ δάκρυα (πέτρες τῶν δακρύων). Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 36.

— (la Doále Kétrí di la Murmínde) = στὶς δυὸ πέτρες τοῦ μνήματος. Γιὰ τὸ *Murmínde* βλ. λ.

Kínétu (la —) = στὸν πευκώνα. Σὲ πολλὰ μέρη συναντοῦμε τὸ ἴδιο τοπωνύμιο, π.χ. Κίνετ, λόφος Ἀρμάτων¹, τὸ δάσος τῆς «Κινέτας» στὰ Μέγαρο Κνέτα². Ὁ Ἰ. Σαρρῆς, ὁ.π., σ. 142 τὸ παράγει ἀπὸ τὴν ἀλβ. λ. *këñëtë-këñeta* = τόπος ὑγρὸς καὶ βαλτώδης <λατ. *pinetum* —.

Kíníku (la —) = στὸ πευκάκι <κίνυ + παραγωγικὴ κατάξηλη -iku (πρβ. *fičiór-fičiuuríku*), βλ. καὶ G. S. Henrich, Κλητικὲς καὶ γενικὲς σὲ -o ἀπὸ τὰ ἀρσενικὰ σὲ -os στὰ μεσαιωνικὰ καὶ νέα ἑλληνικὰ, Θεσσαλονίκη 1976, 65 κ.έ.

Kínu Sfírlíciu (la Kínlo —) = στὸ στριφτὸ πεῦκο. Ὁ Τ. Parahadzi γιὰ τὴ λ. *Sfírlíciu* <πρβ. ἀλβ. *Fëllis*, ἑλλ. φουρλέτσου, σφούρλα = στροφὴ <κίνυ <λατ. *pinus* —. *Kíni al Miháli* (la Kínli —) = στὰ πεῦκα τοῦ Μιχάλη. Πρβ. καὶ *Kínlu al Dítza*³.

Kírkuři (la —); Τόπος γυμνὸς χωρὶς βλάστηση. Πρβ. καὶ ἑλλ. κριάκουρα, στοὺν Γκριάκουρα, λιβάδι, ράχη Τζουμέρκων (Μελισσοῦργοι ἼΗπ.)⁴ Ὁ Κόλιας, ὁ.π., σ. 132, γράφει: «Κάρκουρα», τόπος πλήρης καρκάρων. Ἡ λέξις κριάκουρα ἐσήμαινεν εἰς Κουκοβίτσαν τόπον βραχώδη, εἶναι δὲ ἡ κουτσοβλαχικὴ λέξις *kreaku-kreakuri* = τόπος ἀπόκρημος-κρημνός. Ὁ *Murnu* (Rumänische Lehnwörter im Neugriechischen, München 1900) τὴν θεωρεῖ ρουμανικὴν ἐνῶ ὁ Νικολαΐδης σλαβικὴν. Κριάκουρα ἀπὸ ἀναγραμματισμόν. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὁ.π., σ. 136, Κριάκουρας ἀπὸ τὴν ἀλβανικὴν *grycore* = μικρὰ κοιλάς εἰς τὴν κορυφὴν βουνοῦ μὲ λιβάδι. Εἰς τὴν ἀρχ.

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 218.

2. Π. Α. Φουρρίκη, ὁ.π., σ. 113.

3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 370.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ ἼΗπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 104.

ρουμ. *grijac* = σαυροειδῆς καὶ *gurā* = χάσμα, ἄρα Κριάκουρας = σταυροειδὲς χάσμα. Ἄλλ' ἀποκλίνω μᾶλλον ὑπὲρ τῆς πρώτης ἐρμηνείας.

Kiúristā (la —); Εἶναι πλαγιά κατάφυτη ἀπὸ ρόμπολα. Βλ. καὶ *Wace-Thompson*, ὅ.π., σ. 45, 50, 71, 130, 146. Μήπως = τόπος τῆς Κυρᾶς; *kiúgu* <κυρὰ (πρβ. καὶ τὸ *fintinā ali Kiráoä*, βλ. λ., τὸ ὁποῖο βρίσκεται στὴν πλαγιά αὐτῆ).

Koástā (la —) = στὴν πλευρὰ <λατ. *costa*. Βλ. καὶ *Wace-Thompson*, ὅ.π., σ. 146.

Krúte (la —) = στὸ σταυρό. Σταυρὸς ποὺ χρησιμεύει γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν συνόρων Σαμαρίνας-Χελιμοδιοῦ, Πρβ. Λα Κρούτσε (Δίστρατο, Ἄετομηλίτσα)¹ <λατ. *crux-cis*.

Kukóti (la —) = στοῦ Κοκότη. Κυριώνυμο· πρβ. ἐπώνυμα Κοκότης, Κόκοτας.

Kúlā al Hadžibíra (la *Kúla* —) = στὸν πύργο τοῦ Χατζημπύρου. Πρβ. ἑλλ. κουλά, κουλές <τουρκ. *kule* «tower».

Kurá'ni πληθ. (ὄν. ἐν. *kuráñā*) (la —) = στὶς κουπάνες. Πρβ. *Kurá'ni*². Γιὰ τὴν ἐτυμολογία βλ. Τ. *Parahadzi*, ὅ.π., στή λ.

Kuštúli (la *Ṭulia al Kuštúli*) = στοῦ Ζήση Κουστούλη. Μέρος ὅπου ἔζησε τὰ τελευταῖα τοῦ χρόνιου καὶ πέθανε ὁ Ζ. Κουστούλης. *Ṭulia*-ἀντίστοιχο τοῦ ἑλλ. Ζήσης.

Kuzmā' (l' ἀγίου-*Kuzmá'lu*) = στὸν ἅγιο Κοσμᾶ. Μέρος ὅπου τὸ 1775 κήρυξε ὁ νεομάρτυρας ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός. Σήμερα ὑπάρχει ἐκεῖ ἐκκλησιά στὸ ὄνομά του³.

Kúṭuri dit Ğirikína (tu *Kúṭurli* —) = τὰ κούτσουρα στὴ γερακίνα, βλ. λ. Ὑπάρχουν ἐκεῖ ἀπομεινάρια ἀπὸ ρόμπολα. Πρβ. Κούτσουρα⁴, Κούτσουρα (Εὐρυτανία-Γορτυνία)⁵, στὰ Κούτσουρα (Μελισσουργοὶ Ἠπ.)⁶ <κούτσουρο.

Láku (la —) = στὸ λάκκο. Πρβ. καὶ Λάκκος⁷, σ'τς Λάκκ'ς (Κωστήτσι Ἠπ.)⁸ <λάκκος ἢ <λατ. *lacus* «λίμνη».

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 12(1937) 226.

2. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 371.

3. Ἀποστ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας, 1354-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 345, ὅπου μνημονεύει γράμματα χαραγμένα σὲ βράχο ποὺ ἀναφέρονται σ' αὐτὸ τὸ γεγονός. Πρβ. ἀκόμα *Wace-Thompson*, ὅ.π., σ. 89.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἠπ., ὅ.π., σ. 326.

5. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 131.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 123.

7. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὅ.π., σ. 90.

8. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 114.

— dit Girikína (la —) = στο λάκκο τῆς γερακίνας, βλ. λ.

— Vínitu (la —) = στο βαθυγάλαζο λάκκο. Γιὰ τὸ vínitu βλ. Fîntîni vînite.

Lála (la Tákî al Lála) = τοῦ Τάκη Λάλα. Τοποθεσία ὅπου ὑπάρχει τὸ μνήμα τοῦ Τάκη Λάλα.

Lanářă ali Stîmărie Nîkă (la Lanára —) = στο λαναριστήριο τῆς Μικρῆς Παναγιᾶς. Βλ. καὶ Ikoánă ali Stîmărie Máge<λανάρα.

Lázina (tu —) = στὴ λάζινα. Εἶναι ἡ πιὸ ζεστὴ περιοχὴ τῆς Σαμαρίνας. Στὴν Ἀετοράχη Ἡπ. Λάζανα «συνοικισμὸς ποῦ πρὶν κατοικηθεῖ πουλιόταν ἀπὸ τοὺς κατοίκους ἀνατολικά τῶν Λαζάνων σὰν λιβάδι»¹, Λάζινα², στ'ς Λαζ'νιές (Μελισσουργοὶ Ἡπ.)³, Λαζίνια⁴. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὁ.π., σ. 196: Λαζινιές ἀπὸ τὴν σλ. λ. lazina = τμημα ἀγροῦ μὴ ἀροτριωθὲν ἢ καὶ lasina (σλ.) = εἶδος σταφυλῆς.

Léfkă (la —) = στὴ λεύκα. Πρβ. στ'ς Λεῦκισ (Ἀετοράχη, Κουκούλι Ζαγορίου)⁵. Βλ. καὶ Asprólefti.

Lésura (la —); Εἶναι βρύση μέσα στο χωριό. Βλ. καὶ T. Parahadzi, ὁ.π., στὴ λ. Iéșu.

Liméere (la —) = στο λημέρι<έλλ. λημέρι, πρβ. καὶ ἀλβ. limer.

— di la Gréklo (la Limérea —) = στο λημέρι τοῦ Γκρέκου (Ἑλληνα). Βλ. καὶ Șóputu di la Gréklo.

Límne dit Láku ἢ Límne ku Ářă Vínită (la Límnea ἢ la Limnea —) = στὴ λίμνη τοῦ λάκκου ἢ στὴ λίμνη μὲ τὸ βαθυγάλαζο νερό. Γιὰ τὴ λέξη Vínită βλ. Fîntîni Vínite, límne<λίμνη.

Lóku Trártu (la Lóklo ἀεὶό Trártlo) = στο τραβηγμένο μέρος. Εἶναι τόπος ὅπου συμβαίνουν κατολισθήσεις. Lóku<λατ. locus —, trártu μετοχὴ τοῦ ρήματος trágu<trahere = ἔλκω, πρβ. καὶ ἔλλ. τραβῶ, ἀλβ. (tër)heq, βλ. καὶ T. Parahadzi, ὁ.π., στὴ λ. trágu.

Lúru Spindzurátu (la Lúplo ἀεὶό Spindzurátlo) = στο λυκοκρέμασμα. Κάποιος λύκος κρεμάστηκε ἐκεῖ καθὼς προσπαθοῦσε νὰ ξεφύγει τὰ σκυλιὰ ποῦ τὸν κυνηγοῦσαν. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., 149, 157, Κρέμασμα (Κωστήτσι Ἡπ.)⁶. Γιὰ τὸ spindzurátu βλ. Ářa Spindzurátă. Lúru<λατ. lupus. Πρβ. ἀκόμα τὸ τοπωνύμιο Βάλια Λούπλου (Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ 9, 219).

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 100.

2. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὁ.π., σ. 233.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 128.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 228.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 109.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 114.

Lianúřă (la) = στὴ λιανούρα. Τοποθεσία μὲ πολλές μικρὲς ὄξυες. Πρβ. καὶ Λιανούρα = Δασύλιον Βούρμπιανης ἀπὸ ὄξυες. Λέγεται καὶ Λιανούρι¹ <λιανούρα (λιανός).

Másu di la Nánă (la Máslo —) = στοὶ γρέκι τῆς νάνας. Βλ. Nánă. Πρβ. καὶ doáli másuri² <λατ. mansum «ἄσυλον».

Mănăstíru (la —) = στοὶ μοναστήρι. Εἶναι παλιὸ μοναστήρι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ποῦ ἄκμασε τὸ 19 αἰῶνα· μόνασε ἐκεῖ ὁ Ἅγιος Δημήτριος ὁ ἐκ Σαμαρίνης. Λειτουργοῦσε ἐπίσης ἀξιόλογη σχολὴ ζωγράφων <μναστήρι, μοναστήρι.

Míha (la —) = στοῦ Μιχάλη. Ἐκεῖ σκοτώθηκε ὁ Míha ἀπὸ τὸν συμπατριώτη του Škráku.

Mírmišákú (la Mírmišáklo); Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 43.

Mníma al Liftéri alu Anthúli ři al Mítri al Dimulió (la Mníma —) ἢ (la Liftéri) = στοὶ μνήμα τοῦ Λευτέρη Ἀνθούλη καὶ τοῦ Δημήτρη Δημολιοῦ ἢ στοῦ Λευτέρη <μνήμα.

— al Nikulí (la Mníma —) = στοὶ μνήμα τοῦ Νικολῆ.

Moáră al Hadžibíra (la Moára —) = στοὶ νερόμυλο τοῦ Χατζημπύρου <λατ. mola—.

— al Hadžigiáni (la Moára —) = στοὶ (νερό)μυλο τοῦ Χατζηγιάννη.

— al Giókă (la Moára —) = στοὶ (νερό)μυλο τοῦ Γιόκα.

— al Stímărie Níkă (la Moára —) = στοὶ (νερό)μυλο τῆς Μικρῆς Παναγιᾶς. Níku <μικρός, μικὸς μὲ ἀνέβασμα τοῦ τόνου, βλ. καὶ Ν. Κατσάνη, ὁ.π., 2.6.1.

— al Táki al Mókea (la Moára —) = στοὶ (νερό)μυλο τοῦ Τάκη Μόκια.

Moáře (la Moárea —) = στὴ γριά. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 37, 44. Πρβ. Βάβω, πέτρα πάνω σὲ λόφο ποῦ μοιάζει μὲ γριά (Ἄετοράχη Ἁπ.)³, στ' Βάβου (Μελισσοῦργοι Ἁπ.)⁴. Πρβ. ἄλβ. moshë = ἡλικία.

— al Giákă (la Moárea —) = στὴ γριά τοῦ Γιάκα. Πέθανε στοὶ μέρος ἐκεῖνο καθὼς κατέβαινε στὰ χειμαδιά.

Mučeli di la Alútu (la Mucéile —) = στὴ λούτσα τοῦ πηλοῦ, βλ. Alútu. Πάρα πολὺ διαδεδομένο τοπωνύμιον. Πρβ. στ' Μουτσιάρα = τοποθεσία μὲ πολλὰ μουτσιάρια (ἀναβρύσεις) ἐδάφους (Βρυσούλα Πρεβέζης)⁵, Μουτσιάρα, Μουτσιάρια⁶, στὴ Μότσιαλη = τοποθεσία ὑδροχαρῆς (ὑπάρχει καὶ εἰς

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 230.

2. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 367.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἁπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 100.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἁπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 119.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἁπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 101.

6. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὁ.π., σ. 235.

τὸ χωρίον Μπουλιάρατι τῆς Δρόπολης¹, στ' Μουτσίλα², Μοτσεάλα, σ' ὄλη τὴν ἐπαρχία Κονίτσης³. Ὁ Μπέττης (Τοπ. Βέλτσιστας, ὁ.π., σ. 34-45) γράφει: Μουτσιάλα σλαβ. *mučar* ἢ *močila*. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὁ.π., σ. 182-203), «Μουτσίλες» εἶναι ἢ λ. *močila* (σλαβ.) = τόπος ὑγρός, Μουτσάρα, εἶναι ἢ σλαβ. *moča* (προφ. μότσια) = τόπος ἐλώδης καὶ *mučar* = ὑγρασία λόγω βροχῆς.

— *dit Amiré* (la *Mučéile*—) = στὴ λούτσα τῆς βοσκῆς, βλ. *Amiré*.

Murána (la—) = στὸ Μοράβα. Βουνὸ πάνω ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα.

Murmínde (la—) = στὸ μνήμα. Ὑπάρχει ἐκεῖ κάποιος ἀρχαῖος τάφος. Βλ. καὶ *Wace-Thompson*, ὁ.π., σ. 24, 36, 37, 45, 75. Πρβ. καὶ *Murmínti* (πληθ. *Murmíntzâ*)⁴, Μορουμέντο αλ Φλέβο⁵ <λατ. *monumentum*.

Múzgã (la—) = στὴ λάσπη. Τοποθεσία μὲ μουντὸ χῶμα ποὺ γίνεται γλοιώδης λάσπη. Πρβ. στ' Μούζγκα=τοποθεσία ὅπου ἀφθονεῖ ἡ μούσγκα (λάσπη) Πυρσόγιαννη⁶. Ὁ Τ.Ραραhadzi, ὁ.π., πρβ. ἀλβ. *muzgë*<ἀρχ. σλαβ. *muzga*.

Nánã (la—) = στὴ νάνα. Μέρος ὅπου φυτρώνει τὸ φυτὸ *nánã* ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦν οἱ Σαμαριναῖες γιὰ νὰ κάνουν πίτες. Πρβ. *Néna* = λάχανο βουνοῦ⁷<τουρκ. *na'na*, *nane* «mint». Πρβ. καὶ βουλγ. *nané*.

Nāníče (la—) = στὴ μικρὴ νάνα. Μέρος ὅπου τὸ ἴδιο φυτὸ (νάνα) ὑπάρχει σὲ μικρότερη ποσότητα. <*nánã* + ὑποκοριστικὴ κατάληξη -*iče* (κατὰ τὸ *vále-váliče* βλ. λ.).

Núku (la—) = στὴν καρυδιά. Βρίσκεται στὸ Χιλιμόδι (βλ. *Hilimóde*). <λατ. *nux-nucem*, ἀκόμα μπορεῖ <*nucus*.

— *al Paramíha* (la *Núklo*—) = στὴν καρυδιά τοῦ Παπαμίχα.

— *al Stéfa* (la *Núklo*—) = στὴν καρυδιά τοῦ Στέφα.

— *dí la Háne* (la *núklo*—) = στὴν καρυδιά στὸ χάνι (βλ. *Háne*). Βρίσκεται στὸ χάνι τῆς πλατείας τοῦ χωριοῦ.

Páde a Káilor (la *Pádea*—) = στὴν πεδιάδα τῶν ἀλόγων. Ἐκεῖ ἄφηναν οἱ κиратзῆδες τὰ ἄλογά τους γιὰ νὰ βόσκουν. Πρβ. καὶ *Πάδη*⁸, στ'ς *Πάδεις*=

1. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, ὁ.π., σ. 145.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἑπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 125.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἑπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 240.

4. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 372.

5. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὁ.π., σ. 88.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἑπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 241.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἑπ., ὁ.π., σ. 325.

8. Βίκτωρος Δούσμανη, ὁ.π., σ. 17-63.

ἐκτάσεις ὄμαλαι (Κορύτιανη Ἐπ.)¹, Πάδες, Παδούλλα², στ' Μπάδ' τ' Λούρ' (Κωστήτσι Ἐπ.)³, στ' Πάδη (Μελισσουργοὶ Ἐπ.)⁴, στοὺ πάδι, Πάντε Λούγκα (ἴσιωμα μακρὸ), Πάντε Μάρε (μεγάλο ἴσιωμα) (Δίστρατο)⁵. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὁ.π., σ. 187, Πάδη, εἶναι ἡ λ. *pad* = ἔδαφος κατιόν, μικρὰ κατωφέρεια. Ὁ Τ. Parahadzi, ὁ.π., γιὰ τὴν λέξη *ráde* <ἀρχ. σλαβ. *radī* ἀμφίβολης σημασίας: *káilor* γεν. πληθ. τοῦ *kálu* <λατ. *caballus* = ὁ ἐργάτης καὶ ἀχθοφόρος ἵππος.

(*Ráde*) a *Fúrlor* (la *Rádea*—) = στὴν πεδιάδα τῶν κλεφτῶν. Πρβ. στοῦ φούρου (Μελισσουργοὶ Ἐπ.)⁶, *Fântâna a Fúrlor*⁷, Κλεφτόβρυσση⁸ <λατ. *Fur*—, πρβ. καὶ ἑλλ. φῶρ—.

— a *Gíftlor* πληθ. (ὄν. ἐν. *Gíftu*) (la *Rádea*—) = στὴν πεδιάδα τῶν γύφτων. Ἔμειναν κάποτε ἐκεῖ γύφτοι.

— *Kitéu* (la *Rádea*—);

— *ali Stímărie Măre* (la *Rádea*—) = στὴν πεδιάδα τῆς Μεγάλης Παναγιᾶς. Ἐκεῖ χορεύεται κατὰ τὴ γιορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὁ περίφημος χορὸς *Čiáciu* (Τσιάτσιος).

— *al Parakírgia* (la *Rádea*—) = στὴν πεδιάδα τοῦ Παπακύργια.

— *Măre di Virtikónța* (la *Rádea ațea Mărea*—) = στὴ μεγάλη πεδιάδα τῆς τραμπάλας. Ὁ Τ. Parahadzi, ὁ.π., γιὰ τὸ *Virtikónța* καὶ τὸ συνώνυμό του *Drîmbăbă* <;

— *Mșată* (la *Rádea ațea Mșata*) = στὴν ὁμορφὴ πεδιάδα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 36, 146: Ἀγαπητὸ μέρος στοὺς Σαμαριναίους γιὰ κατασκήνωσι. Ἀξίζει τὴν ἐπωνυμία της. Εἶναι ἓνα ὠραῖο μέρος σὲ ἓνα ὄροπέδιο ποὺ διακόπτεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ ρυάκια μὲ ὠραιότατο κρὺο νερό: *mșatu* <λατ. *musiatus* <ἑλλ. μυσιάω, ἦ <λατ. (*in*) *formosius*.

Paradógrahu (la —) = στὴ ράχη τοῦ παπᾶ <παπάς + ράχη ἀναλογικὰ πρὸς τὸ παπαδοκόρη.

Pararúliu (la *Pararúilo*) = στοῦ Παπαπούλιου.

Parazísi (la —) = στοῦ Παπαζήση. Πρβ. Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 43: «Τὸ νερὸ προέρχεται ἀπὸ τοπικὴ πηγὴ. Εἶναι τὸ καλύτερο καὶ πιὸ κρὺο νερὸ τῆς Σαμαρίνας».

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἐπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 105.

2. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὁ.π., σ. 237.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἐπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 116.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἐπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 126.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 151.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἐπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 128.

7. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 368.

8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἐπ., ὁ.π., σ. 327.

Pāgīta (la—) = στοῦ Παγίτσα. Καὶ σήμερα ὑπάρχει ὁμώνυμο ἐπώνυμο στὴ Σαμαρίνα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 166.

Pālītā (la Pālītā) = στὴ δαρμένη (;). Πλαγιὰ ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Čiúka, βλ. λ. pālītu-ā, μετοχὴ τοῦ ρήματος pālésku = δέρνω.

Péndā (la—) = τοῦ Πέντα. Μιὰ ἀπὸ τὶς πολλὰς βρύσεις τῆς Σαμαρίνας. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 43.

Pixāri πληθ. (ὄν. ἐν. pixāre) (tu—) = στὰ πυξάρια<πυξάρι<ἀρχ. ἑλλ. πύξος.

Pizúlie πληθ. (ὄν. ἐν. rizúliu) (la—) = στὰ πεζούλια. Φυσικὴ διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους σὲ πεζούλια. Πρβ. Πιζούλια, ὄνομα ἐπικλινούσας ἐκτάσεως καλλιεργούμενης, εἰς πεζούλια δὲ πρὸς ἰσοπέδωσιν διηρημένης. Εἰς Γορτυνίαν λέγεται καὶ Πεζούλες (Ἄρχ. Ἱστορ. Λεξ.)¹, στὰ Πιζούλια (Κωστήτσι Ἡπ.)²<πεζούλι.

Prióne al Gianáki al Nígzā (la Priónea —) = στὸ πριόνι τοῦ Γιαννάκη Νίκζα. Πρβ. Πριόνια³, στὰ Πριόνια, τοποθεσία Κερασόβου, ὅπου ὑπῆρχαν ὕδροπριόνια⁴<πριόνι.

— al Míha ši al Kóla al Mālītu (la Priónea—) = στὸ πριόνι τοῦ Μιχάλη καὶ τοῦ Νικόλα Μαλίτσου.

— al Nikuláki al Fóle (la Priónea —) = στὸ πριόνι τοῦ Νικολάκη Φώλια.

— al Nášu ši al Náki al Bítí'rna (la Priónea—) = στὸ πριόνι τοῦ Θανάση καὶ τοῦ Γιάννη Μπιτίρνα. Nášu<Νάσος<Θανάσης. Γιὰ τὸ Náki βλ. Alóne al Náki al Pálā.

— al Gianáki alu Areákā ši al Mičibúnā (la Priónea —) = στὸ πριόνι τοῦ Γιαννάκη Ἀρεάκα καὶ τοῦ Μιτσιμπούνα.

— al Šórbī (la Priónea—) = στὸ πριόνι τοῦ Σιόρμπη.

Prúni πληθ. (ὄν. ἐν. Prúnu) (la—) = στὶς κορομηλιές. Πρβ. Pruníklū al Gizári⁵<λατ. prunus.

Prúnu al Gióta (la Prúnlo—) = στὴν κορομηλιὰ τοῦ Γιώτσα.

Rúnge (la—) = στὴ γέφυρα. Παλιὰ ξύλινη γέφυρα στὸ ποτάμι τῆς Σαμαρίνας. Πρβ. Rúnti a Karaktsiúli⁶<λατ. pons-tis.

— al Parakírgia (la rúngea—) = στὴ γέφυρα τοῦ Παπακύργια.

1. Γ. Τ. Κόλια, ὁ.π., σ. 143.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 116.

3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 373.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 13(1938) 165.

5. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 373.

6. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 373.

— al Vurluγiáni (la Pungea—) = στὴ γέφυρα τοῦ Βουρλογιάννη (Τρελλογιάννη).

Putámie di la Mānāstīru (la Putāmía—) = στὴν ποταμιὰ στὸ μοναστήρι. Πηγάζει ἀπὸ τὴ Virtikónṭa (Gréku) βλ. Páde Máre di Virtikónṭā καὶ Šóputu di la Gréklo, περνáει ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα, Δίστρατο, ἼΑρματα, Κόνιτσα καὶ χύνεται στὸ Βοϊδομάτη (ἸΑῶος). Πρβ. Ποταμιά¹, Ποταμιά² <ποταμιά, βλ. καὶ Ν. Κατσάνη, ὁ.π., 2. 1. 116. 3. 5. 8.

Rámu (la Rámlo) = στοῦ Ράμου.

Réndā (la Rénda). Πρβ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 168.

Rustáne (la —). Εἶναι κοίλωμα μὲ μιὰ μόνο πρόσβαση.

Sálṭe πληθ. (ὄν. ἐν. sálṭa) (la—) = στὶς ἰτιές <λατ. salix-cis.

Sāmārádzi πληθ. (ὄν. ἐν. sāmāřā) (la—) = στοὺς σαμαράδες. ἸΑπῆρχαν ἐκεῖ ὑλοτόμοι ποὺ ἔβγαζαν ξυλεῖα γιὰ σαμάρια <σαμαράς.

Samarína, βλ. Συμεωνίδη Χαρ., Σαμαρίνα «Μακεδονικά» 7(1966), ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία, Πρβ. Παληοσαμαρίνα, κτῆμα τοῦ μοναστηριοῦ τῆς ἸΑγίας Παρασκευῆς στὴ Θεσσαλία, ὅπου ξεχειμώνιαζαν τὰ πρόβατα τοῦ Μοναστηριοῦ, Βίκτωρος Δούσμανη, ὁ.π., σ. 49, πρβ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 92.

Skárā (la—) = στὴ σκάλα. Εἶναι σκαλιστὴ πάνω σὲ βράχο σκάλα. Πρβ. Σκάλα³, Σκάλα⁴, σ'τ'ς Σκάλα (Μελισσοουργοὶ ἸΑπ.)⁵, στ' Σκάλα (Χώσεψη ἸΑπ.)⁶ <σκάλα ἢ <λατ. scala.

Skurdeáí (la —); Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 37, 75, καὶ Capidan Th., Aromāniī, Dialectul Aromān, București 1932, 515i-eai (<:), ἢ κατάληξη δηλώνει αὐτὸν ποὺ τοῦ ἀρέσει... ποὺ μπορεῖ νά... , π.χ. fiteáí = αὐτὸς ποὺ τοῦ ἀρέσει νὰ συμπεριφέρεται σὰν κορίτσι.

Skutíde di la Kínli al Miháli (tu Skutídea—) = στὸ σκοτάδι τῶν πεύκων τοῦ Μιχάλη. Τὰ πεῦκα στὴν τοποθεσία αὐτὴ εἶναι τόσο πυκνά, ὥστε οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου δὲν μποροῦν νὰ διαπεράσουν καὶ νὰ φωτίσουν τὸ μέρος. Πρβ. νε σκοντάντ⁷ <σκοτάδι.

Sfindánu di la Brátu (la Sfindánlo—) = στὸ σφεντάμι στὸ ἔλατο. Βλ. καὶ bratu <σφεντάμι, σφένδαμος.

1. Γ. ἸΑναγνωστοπούλου, ὁ.π., σ. 93.

2. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὁ.π., σ. 238.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. ἸΑπ., ὁ.π., σ. 329.

4. Γ. ἸΑναγνωστοπούλου, ὁ.π., σ. 92.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ ἸΑπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 127.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ ἸΑπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 135.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «ἸΑπειρωτικὰ Χρονικά» 13(1938)

Sfindánu di la Pizúlie (la Sfindánlo —) = στο σφεντάμι στα πεζούλια. Βλ. Pizúlie.

Šilätúrá (la—) = στο σέλωμα. Πρβλ. λα schalatoúra (στην άλατιέρα), τοποθεσία Διστράτου όπου άλατίζουν τα πρόβατα¹, σ' τ' σ' schilitoúra, άτραπός και τοποθεσία περι αυτήν. Άνώματος και γεμάτη χαλίκια άτραπός (Κουκούλι Ζαγορίου)². Ό Κ. Δ. Μέρτζιος, ό.π., σ. 192, Σιλιτούρα: Σχετίζεται με τη ρουμανική silitor-oare = άδιάλειπτος, συνεχής, ή με το silitra = άλλας και πέτρα νίτρου (κοινώς Γκιουβερτζελές). Ό Τ. Parahadzi, ό.π., silatura <*sellatura<λατ. *sellare<(sella(;

Sindilíu (la—) = στη συντέλεια. Πρβ. Συντέλειον, όριον δύο γειτονικών χωριών³<συντέλεια.

Sinurómate (la tréile Sinurómate) = στα τρία σύνορα. Είναι τα σύνορα των χωριών Δοτσικό, Φιλιππαίοι, Σαμαρίνα. Ό πληθ.<έν. sínuru κατά το έλλ. γράμμα-γράμματα<σύνορο· tréi<λατ. tres-tria.

Skilíthre (la—) = στα σκλήθρα. Υπάρχουν εκεί πολλά σκλήθρα που οι φλοῦδες τους χρησιμοποιούνται για το βάψιμο μαλλιών. Πρβ. Σκλήθρα⁴<σκλήθρο.

Stamúli (la—) = στοῦ Σταμούλη<Σταμούλης, ύποκοριστικό τοῦ Στάμος.

Stána (la—) = στοῦ Στάνα.

Stifáne (la—) = στο στεφάνι. Δακτύλιος διαφορετικού πετρώματος πάνω σέ βράχο. Πρβ. Στεφάνι Όλύμπου, στοῦ στιφάνι τ' Βέλι' (Κωστήτσι Ό.π.)⁵, στοῦ Στιφάνι τ' Νάτσ' (Φορτώση Ό.π.)⁶ στεφάνι.

*Škúrdže (Škúrdžea); Το ὕψωμα αυτό έχει γύρω γύρω όξυές και πεῦκα ένῶ στην κορυφή ὕπάρχει ένα κοίλωμα. Βλ. και Wace-Thompson, ό.π., σ. 149.<;

Šóputu al Bulúbasi (la Šóputlo—) = στη βρύση τοῦ Μπουλούμπαση. Πρβ. šóputli atsali Márli⁷. Στοῦ shóπουτου σέ πολλά χωριά τῆς έπαρχίας Κονίτσης⁸, στ' Σιόπουτ' (Χώσεψη Ό.π.)⁹, στοῦ shóπουτου (Κουκούλι Ζαγορί-

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Όπειρωτικά Χρονικά» 13(1938) 170.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολή Ό.π. Τοπ., ό.π., σ. 110.

3. Γ. Τ. Κόλια, ό.π., σ. 147.

4. Γ. Τ. Κόλια, ό.π., σ. 146.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολή Ό.π. Τοπ., ό.π., σ. 117.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολή Ό.π. Τοπ., ό.π., σ. 135.

7. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ό.π., σ. 374.

8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Όπειρωτικά Χρονικά» 13(1938) 173.

9. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολή Ό.π. Τοπ., ό.π., σ. 139.

ου, Μελισσοῦργοι Ἰπ.)¹. Ὁ Ν. Πατσέλης (Τοπωνυμικὸν Δελβινακίου, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 15,1959, 366), Σιόποτο<σερβ. βουλγ. σοπότ = γῆ νεροῦ, ὁ Π. Ἀραβαντινός, ὁ.π., <εἰσοποτόν ἢ σηποτόν = διὰ τὸ ἄνυδρον τῶν μερῶν ὅπου εὐρίσκετο, ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὁ.π., σ. 192. Σιόποτος<σλ. sorot = μικρὰ πτώσις ὕδατος.

— al Dabúra (la ῤόputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Νταμπούρα, βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 44, 70.

— al Dóta (la ῤόputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Ντότα.

— al Džavéla (la ῤόputlo al—) = στὴ βρύση τοῦ Τζαβέλα.

— al Kítíunu (la ῤόputlo la Kitíunlo) = στὴ βρύση τοῦ Κατούνα.

(ῤόputu) al Gavriíli (la ῤόputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Γαβριήλ. Ἴσως ἦταν κάποιος καλόγερος τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Ἀρμάτων-Σαμαρίνας.

— al Hadži (la ῤόputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Χατζῆ.

— al Papakírýia (la ῤόputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Παπακύργια.

— al Sarmanióti (la ῤόputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Σαρμανιώτη Sarmanioti<Samarinioti μὲ ἀναγραμματισμό.

— al Sákiláru (la ῤόputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Σακελλάρη. Λέγεται ὅτι αὐτὴ τὴ βρύση τὴν ἐχτίσε κάποιος δάσκαλος Σακελλάρης. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 43.

— ali Stímárie Máre (la ῤόputlo—) = στὴ βρύση τῆς Μεγάλης Παναγίας. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 40.

— di Kódru (la ῤόputlo—) = στὴ βρύση τοῦ δρυμοῦ. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 145. Σὲ πολλὰ μέρη συναντοῦμε τὸ τοπωνύμιο αὐτό: στ'ς Κόντρις = λόφος μὲ κοντριά (;) (Καλέντζι Ἰπ.)², Κόντρες³, Κοντούρα = δασωμένη ραχούλα⁴, Κόντρα = βραχώδης λόφος⁵, Κόντρος⁶, Κόντρες = πέτρες (;)⁷, Κόντρα Ζέζα κατὰ τὸν Σαρρῆ<άλβ. kodra e zezë, Κοντρεζέζα<άλβ. kodrëzë = λοφίσκος⁸. Ὁ Τ. Paphadzi, ὁ.π., πρβ. άλβ. kodër<λατ.<*quodrum (quadrum «τετράγωνο»).

— di la Gréklo (la ῤόputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Γκρέκου (Ἑλληνα). Ἔνας γκρέκος ποῦ ἦταν ἄρρωστος πέθανε μόλις ἤπια ἀπὸ τὸ νερὸ τῆς βρύ-

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἰπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 100, 127.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἰπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 102

3. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 146.

4. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 420.

5. Ἰω. Σαρρῆ ὁ.π., σ. 132.

6. Στεφ. Μπέττη, Τοπωνυμικὸν Γραμμένων Ἰωαννίνων, «Ἡπειρ. Ἑστία» 8(1959).

7. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Βέλτιστας, ὁ.π., σ. 211.

8. Π. Α. Φουρίκη, ὁ.π., σ. 115.

σης αὐτῆς. Βλ. καὶ Kängeále di la Gréklo.

— la Gudrumíŕa (la Şórutlo—).

Şurutíku (la Şurutíklo) = στὴ βρυσοῦλα. Πρβ. Şurutikâ¹ < sorutu + παραγ. κατάληξη -iku, βλ. καὶ Kiníku.

— al Mitákã (la şurutíklo—) = στὴ βρυσοῦλα τοῦ Μιτάκα.

— di la Fíri (la Şurutíklo—); Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 43, şóputu dit vale.

Şurutírã (la—) = στὴ βρύση.

Tambúri (la—) = στοῦ Ταμπούρη.

Tãbúre (la—) = στὸ ταμπούρι. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Σμίξης-Σαμαρίνας καὶ ὑπῆρχε προφανῶς ἐκεῖ τουρκικὸ ταμπούρι < ταμπούρι.

Túlia (la—) = στοῦ Τούλια. Ἦταν κάποιος τσομπάνος ποὺ εἶχε τὰ πρόβατά του στὴν περιοχὴ tu lázinã βλ. λ. Πρβ. λατ. Tullius, ἀντίστοιχο τοῦ Ματθαῖος.

Tumbã (la—) = στὴν τούμπα (μνήμα). Πρβ. Ἄνω-Κάτω Τούμπα Θεσσαλονίκης, Τσόμπα-κατσίκι < tumba < tumba = τύμβος, tzube-a = κάθε ὕψωμα², στ' Ντούμπα³.

— di Şkúrdžea (la Tumba—) = στὴν τούμπα τῆς Şkúrdžea, βλ. λ.

Túrku (la Túrkle) = στὸν Τοῦρκο. Σκοτώθηκε ἐκεῖ κάποιος Τοῦρκος πέφτοντας ἀπὸ βράχο.

Θανάσι (l' Αγίου-Θανάσι) = στὸν ἅγιο Ἀθανάσιο. Ὑπάρχουν δυὸ ἐκκλησίες τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Ἡ μία στὸ Hilimóde, βλ. λ., καὶ ἡ ἄλλη στὴ Σαμαρίνα.

Ŧal Vasíli al Ŧaknáki (la—) = στὴ Βασίλαινα τοῦ Τσακνάκη. Ὑπάρχει μνήμα γυναικας ποὺ πέθανε καὶ θάφτηκε ἐκεῖ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς κατοχῆς.

Ŧára Agóŕe (la Ŧára aŕea Agóŕea) = στὸ κοκκινόχωμα, Πρβ. Φουνταρόσα⁴, λα Τσάρα Ρόσχα = στὸ κοκκινόχωμα (Δίστρατο)⁵. Ŧara < λατ. terra = γῆ· aroŕu < λατ. roseus.

Ŧikúra (la—) = στοῦ Τσεκούρα. Ἦταν γνωστὸς ὄπλαρχηγὸς τῆς Σαμαρίνας. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., στὴ λ. Πρβ. στ' Τσικούρα (Ὁξυά)⁶.

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 374.

2. Π. Α. Φουρική, ὁ.π., σ. 166.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 182.

4. Χριστοῦ Ἰ. Σούλη, ὁ.π., σ. 244.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 184.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 184.

Uboáže (la —) ; . Βλ. καὶ Báltā dí la vúzu.

Umbrelā (la —) = στὴν ὀμπρέλλα. Πρβ. Οὐμπρέλλα, ἐλάτη ὁμοιάζουσα πρὸς ὀμπρέλλαν¹· <ἰταλ. ombrella ἢ <ὀμπρέλλα.

Vathíaku (tu —) = στὸ βαθύλακκο. Πρβ. Βαθύλακκος²· <βαθύλακκος.

Vále kírñā (la Válea —) ; Οἱ παλιοὶ Σαμαριναῖοι διηγοῦνται τὴν παρακάτω ἱστορία γιὰ τὴν κοιλάδα αὐτή. Τὴν ὥρα ποὺ κάποιος βοσκὸς ἔψηνε κρέας στὴν κοιλάδα αὐτή, ἓνας διάβολος τὸν πλησίασε καὶ ἄρχισε νὰ ψήνει βατράχια στὴν ἴδια φωτιά. Προσπαθοῦσε νὰ ἐκνευρίσει τὸ βοσκὸ καὶ νὰ τοῦ ἀποσπάσει μιὰ λέξη γιὰ νὰ τοῦ πάρει τὴ φωνή. Ἐνάμεσα στὰ ἄλλα τοῦ ἔλεγε: meá ríkātā, ta nu ríkātā = τὸ δικό μου (κρέας) στάζει (λίπος), τὸ δικό σου δὲ στάζει. Μετὰ ἀπὸ πολλὴ ὥρα ἐξαγριωμένος ὁ τσομπάνος καὶ χωρὶς νὰ πεῖ λέξη, σήκωσε τὴ σούβλα του καὶ χτύπησε τὸ διάβολο στὸ κεφάλι μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τοῦ κόψει τὸ αὐτί. Πρβ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 44, 75, Vale Kārne «snubnose valley». Παρόμοια τοπωνύμια: Βάλεα Μάρι, Βάλεα ντι κόρνο³, Βάλε Βλάχη, Βάλε Σιάκε = ξηρόλακκος⁴· vale <λατ. vallis, κατὰ τὸν Τ. Parahadzi, ὁ.π., kírñā (ἄρσ. kírnu) <ἄρχ. σλαβ. krunu = ὠτότμητος.

Vále ku Skíni (la Válea—) = στὴν κοιλάδα μὲ τὰ ἀγκάθια. Πρβ. Ἄγκάθι⁵· <λατ. spinus.

Varcó al Paláska (la Varkólo—) = στὸ βαρκὸ τοῦ Παλάσκα. Τοποθεσία μὲ πάρα πολλὰς «ἀνάβρες». Πρβ. varc⁶, στὰ Βαρκά (Καλέντζι Ἰπ.)⁷, στὰ Βαρκά⁸, Βαρκός, -ά, ἔκταση μὲ βοῦρλα⁹, Λα Βαρκάτζ, Λα Βαρκόλου Νίκλου, Λα Βαρκόλου Μάρλι (Δίστρατο, Ἄρματα)¹⁰, στὰ Βαρκά = ὄνομα χωραφιών ὅπου ἀναβρῦει ὕδωρ¹¹. Ὁ Πατσέλης, ὁ.π., σ. 361 γράφει: «Ὁ Meyer θεωρεῖ τὴν λέξιν ἀλβανικὴν <ἄλβ. vlace, τὸ ἴδιο δὲ τοπωνύμιον συναντᾶται ἀκόμα εἰς Ζαγόρι, Σπήλαιον, Παρνασσίδα». Ὁ Σάρρος, ὁ.π., 193, «Βάρκος: ὁ Γ. Χατζηδάκις καὶ ὁ Γ. Ἀναγνωστόπουλος τὴν παράγουν ἀπὸ τὸ ἐλλ. βα-

1. Γ. Τ. Κόλια, ὁ.π., σ. 140.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 219.

3. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὁ.π., σ. 88.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 239.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἰπ., ὁ.π., σ. 324.

6. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 367.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἰπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 102.

8. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 143.

9. Γ. Τ. Κόλια, ὁ.π., σ. 114.

10. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 220.

11. Ἀθ. Χ. Παπαχαρῖση, Τοπ. Πωγωνίου, ὁ.π., σ. 147.

ρύς». Ὁ Ἀνδριώτης <βαρύς + -ικός. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὁ.π., σ. 190: «μὴ ἀνευρῶν τὴν λέξιν ταύτην εἰς τὰς βαλκανικὰς γλώσσας, φρονῶ ὅτι ἔχει σχέσιν μᾶλλον μὲ τὴν ἰταλ. vargo = πόρος, δίοδος».

Välíçe (la —) = στὴ μικρὴ κοιλάδα. Αὐτὴ ἢ κοιλάδα ποὺ διασχίζει τὸ χωριό, ἔχει διαμορφωθεῖ τώρα σὲ ὑπόνομο <vale + παραγ. κατάλ. -íçe κατὰ τὸ νάπίçe βλ. λ.

Vätāmáti (la Vätāmáti) = στοὺς σκοτωμένους. Σκοτώθηκαν ἐκεῖ τρία ἄτομα ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα. Ὁ Τ. Parahadzi, ὁ.π., vátāmu <*vatinare (<vatus) ἢ <λατ. *vatimare <λατ. *vatimare <victimare <vates. Ἑτυμολογία σκοτεινὴ.

Víglä (la —) = στὸ παρατηρητήριον. Πάρα πολὺ διαδεδομένο τοπωνύμιον. Πρβ. σ'τ'ζ Βίλλις¹, Βίγλα² κ.ἄ. Ὁ Α. Π. Φουρίκης, ὁ.π., γράφει: Βίγλα <Vigilia = νυκτερινὴ φυλακὴ >vigle ἢ viglë, vigljë >vile καὶ vila, κατσηβίλα = κακὴ βίγλα.

Vithó (tu —) = στὸ βυθό. Ὑπάρχει ἐκεῖ másu di noátini = γρέκι γιὰ ζυγούρια <βυθός.

Vráka (la —) = στοῦ Βράκα.

Vuloágä (tu —) = στὸ ξέφωτο (;). Πρβ. Βολόγ(γ)ες, ἐκτεταμένος τόπος ἐλαφρὰ ἀνηφορικὸς μὲ πεῦκα, ὄξυες, βαλανιδιές καὶ πυκνὴ δμίχλη³. Ὁ Τ. Parahadzi <ἀρχ. σλαβ. vologa.

Vurtóki πληθ. (ὄν. ἐν. *vurtore ἢ *vurtoru) (tu =) ; . Πρβ. καὶ Βουρτόπια (Ἀετοράχη Ἠπ.)⁴, στ' Βουρτόπα⁵, σ'τ'ζ Βουρτόπις⁶, Βουρτόπι, Βουρτόπια = κοῖλαι καὶ χλοεραὶ τοποθεσίαι εἰς τὸ βουνόν⁷, στὰ Βουρτόπια (Κάτω Μερόπη)⁸, στὰ Βουρτόπα, Βουρτοποπούλα⁹, στοῦ Βουρτόπ' (Μελισσοῦργοι Ἠπ.)¹⁰. Ὁ Σούλης, ὁ.π., Βορτάπε (Βουρτόπ', Βουρτόπους, Βουρτόπια) κατὰ τὸν Bugleanu εἶναι λέξις βλαχικὴ». Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὁ.π., 184 γράφει: «Βορτάπες καὶ Βιρτόπες, εἶναι αἱ ἀρχαῖαι λέξεις vurtop, vartop = φάραγξ, χαράδρα, ἄντρον, καταφύγιον vartpa (παλαιο-σλαβικὴ) σημαίνει σπήλαιον, καὶ virtoara = ἀπορρώξ. Ὑπάρχει καὶ ἐτέρα συνώνυμος (σλ.) vrt, vrtas = κῆπος».

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 105.

2. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Γραμμένων, ὁ.π., σ. 180.

3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 367.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 100.

5. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 149.

6. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 423.

7. Δημ. Μ. Σάρρου, ὁ.π., σ. 193.

8. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 2, 39.

9. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Βέλτισστας, ὁ.π., σ. 212.

10. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 119.

Zéke (la Zékea)= στοῦ Ζέκια. Κεντρικὴ βρῦση τῆς Σαμαρίνας. Πρβ. Ζέκος¹.

Zikíri (la —)=στοῦ Ζικίρη. Εἶχον ἐκεῖ φυλάκιο οἱ Ἀρβανίτες. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Φούρκας-Σαμαρίνας.

Zmíchómate πλῆθ. (ὄν. ἐν. zmíchuma) (tu —)= στὰ σμιζίματα. Συναντιοῦνται ἐκεῖ τρία ρεύματα: α) ἀπὸ τὸ Murmínde (βλ. λ.), β) ἀπὸ τὸ Skur-deáí (βλ. λ.) καὶ γ) ἀπὸ τὴ Gírikínă (βλ. λ.). Πρβ. καὶ τὸ διπλανὸ χωριὸ Σμίξη, καθὼς καὶ σ' Σμίξ², Ζμίξ (ἦ)= τὸ σημεῖο συμβολῆς δύο ποταμῶν³, σ' τ' Σμίξη (Κωστήτσι Ἠπ.)⁴, στ' Σμίξ⁵.

ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΝΤΙΝΑΣ

1. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἠπειρωτικὴ Ἔστια» 10, 147.

2. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἠπειρωτικὴ Ἔστια» 10, 424.

3. Γ. Τ. Κόλια, ὄ.π., σ. 123.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὄ.π., σ. 117.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 13(1938) 175.

SUMMARY

Konstantinos D. Dinas, The place names of Samarina (Grevena).

This article concerns a collection of place names from a mountainous arumanian-speaking village of Grevena called Samarina. First a brief historical introduction is given, then a general commentary on these place names and finally some deductions. The commentary is about the prepositions that precede the place names, their structure, the origin of the words used to make them and the morphological changes of greek and latin words contributing to their creation. The article ends by the citation of the place names collected by the author's personal contact to the villagers.